

สัญญาเลขที่ RDG52M0035

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
เลขที่รับ TRF/10./0๔๘6-
วันที่รับ 26 มี.ค. 2555

(ร่าง)
รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ
“ศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของ
โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ”

โดย
นายภูษชงค์ บุกสันเทียะและคณะ

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การ เริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการ ปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของ ตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้ อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้ง เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการ เพื่อให้นักในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็น ว่าข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่ เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็น เครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว. สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าว มาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอก เล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่ทีมวิจัยเป็น อย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการ เขียนรายงานวิจัยให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดย ไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคง มุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะ

ช่วยให้นักวิจัยมีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ	1
2. โจทย์วิจัย	2
3. วัตถุประสงค์การวิจัย	2
4. ประเด็นในการศึกษา	2
5. แนวทางการดำเนินงาน	3
6. พื้นที่วิจัย	5
7. ระยะเวลาการทำงาน	5
8. แผนการทำงาน	5
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	9

บทที่ 2 บริบทชุมชนและโรงเรียน

1. บริบทชุมชน	11
1.1 สภาพพื้นที่	11
1.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม	11
2. บริบทโรงเรียน	14
2.1 จำนวนนักเรียน	15
2.2 การทำหลักสูตรท้องถิ่น	18
2.3 โครงสร้างเวลาเรียน	19
2.4 การจัดการเรียนรู้	21
2.5 สื่อการเรียนรู้	22
2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	23

บทที่ 3 กระบวนการดำเนินงาน

1. ขอบเขตการวิจัย	27
1.1 ขอบเขตเนื้อหา	27
1.2 ขอบเขตพื้นที่	27
1.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.4 ขอบเขตระยะเวลา	27
2. กระบวนการวิจัย	18
2.1 การประชุมชี้แจงโครงการและสร้างความเข้าใจแก่ทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง	28
2.2 การศึกษาดูงานและเติมความรู้	28
2.3 เวทีศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น	29
2.4 เวทีศึกษาสถานการณ์ต้นทุน ศักยภาพ ปัจจัยของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญ้อกร ของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์	30
2.5 กิจกรรมเก็บข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญ้อกร	31
2.6 การศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียน วังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	32
2.7 กิจกรรมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	34
2.8 กิจกรรมการเติมความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการสอนให้กับ ครูภูมิปัญญาและวิทยากรในชุมชน	36
2.9 การสร้างสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียน การสอนภาษา ญ้อกร จัดทำแผนการสอน และหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร	36
2.10 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	38
2.11 การเยี่ยมบ้านนักเรียน	38
2.12 กิจกรรมค่ายรักษารักษาภาษาและวัฒนธรรมญ้อกร	39
2.13 การจัดทำห้องเรียนรู้ “ท้องถิ่นของเราชาวญ้อกร”	50
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	51
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
1. กระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญัฮกรในอดีตที่ผ่านมา	52
2. สถานการณ์ต้นทุน ศักยภาพ ของบ้านวังอ้ายโพธิ์	60
3. หลักสูตรเพิ่มเติมภาษาท้องถิ่นญัฮกร	65
3.1 ความรู้เกี่ยวกับสาระหลักสูตร	65
3.2 มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น	71
3.3 คุณภาพของผู้เรียน	71
4. สาระหลักสูตรเพิ่มเติมภาษาท้องถิ่นญัฮกร ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6)	73
5. สื่อการเรียนการสอนที่ผลิตได้	78
5.3 สมุดภาพคำศัพท์	78
5.4 สมุดภาพคำศัพท์ (ประโยค)	78
5.5 สมุดภาพ Pop Up	79
5.6 สมุดเล่มเล็ก	79
5.7 สมุดเล่มยักษ์	80
5.8 เกมโดมิโน	80
5.9 จิกซอภาพ	81
5.10 ภาพวัฒนธรรม	81
6. ข้อมูลนักเรียนชาวญัฮกร	81
7. ผลการประเมินความรู้ความสามารถทางด้านภาษาญัฮกร	84
 บทที่ 5 วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย	
1. สรุปผลที่ได้จากการทำกิจกรรม	86
2. ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์	87
3. ปัญหาและอุปสรรค	89
3.1 ด้านบุคลากร	89
3.2 ด้านงบประมาณ	90
3.3 ด้านการดำเนินงาน	91
4. ข้อเสนอแนะ	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	
แบบสอบถามความคิดเห็น“ศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญัฮกูรในช่วงที่ผ่านมา”	94
แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่เรียนภาษาท้องถิ่น (ญัฮกูร)	96
สูตรการทำอาหารคาว – หวาน ชาวญัฮกูร	98
ภาพกิจกรรม	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แผนการทำงาน	5
ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์	15
ตารางที่ 3 รายชื่อเด็กพิเศษช่วงชั้นที่ 2 ที่เรียนภาษาอังกฤษของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์	15
ตารางที่ 4 แสดงโครงสร้างเวลาเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	19
ตารางที่ 5 แสดงผลจากการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป จำนวน 40 คน	57
ตารางที่ 6 แสดงผลจากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านวังอ้ายโพธิ์	61
ตารางที่ 7 แสดงผลการตอบแบบสอบถามของชุมชนบ้านวังอ้ายโพธิ์ จำนวน 30 คน	64
ตารางที่ 8 แสดงสาระ และความหมายของมาตรฐานการเรียนรู้	70
ตารางที่ 9 แสดงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี	73
ตารางที่ 10 แสดงผลการประเมิน ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ	84

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 แสดงประเด็นที่ได้จากการเล่นเกมส้เดินสามสิบขา	33
แผนภาพที่ 2 แสดงการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของชาวญ้อที่ผ่านมา	55
แผนภาพที่ 3 แสดงวิสัยทัศน์ในการทำหลักสูตรเพิ่มเติม ภาษาญ้อ	67
แผนภาพที่ 4 แสดงองค์ประกอบของการเรียนรู้ภาษาญ้อ	68
แผนภาพที่ 5 แสดงแผนภาพหลักสูตรเพิ่มเติมภาษาท้องถิ่นญ้อ	72

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์ ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีชนพื้นเมืองโบราณที่เรียกตนเองว่า “ญ้อกูร” มีภาษาพูด คือ “ภาษาญ้อกูร” และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลต่อภาษา วัฒนธรรมชาวญ้อกูรมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมภายนอกมากขึ้น ซึ่งผลการสำรวจสถานการณ์การใช้ ภาษาญ้อกูรในชุมชนที่ผ่านมา (พ.ศ. 2548) พบว่าชาวญ้อกูรมีการใช้ภาษาญ้อกูรในชุมชนถดถอยลด น้อยลงไปมาก ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาญ้อกูรส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มผู้อาวุโส ในกลุ่มเด็กและ เยาวชนถึงแม้จะยังพอฟังเข้าใจอยู่บ้าง แต่ก็ไม่สามารถพูดได้แล้ว หรือพูดได้บ้างแต่สำเนียงผิดเพี้ยนไป จึง ทำให้คนญ้อกูรใช้ภาษาญ้อกูรลดน้อยลงไปทุกที และอาจจะ หายไปในที่สุด จากสภาพเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้อาวุโสในชุมชนเกิดความตระหนักว่า “ถ้ามีการสอนภาษาญ้อกูรในโรงเรียนน่าจะเป็นเรื่องที่ดีที่สุด เพราะถ้าลูกหลานของเราสามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาญ้อกูรได้ดีแล้ว ภาษาของเราจะไม่สูญหาย”¹

จากการสะท้อนปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาญ้อกูรโดยผ่านการเรียน การสอนในโรงเรียนที่ผ่านมาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์และโรงเรียนวัง อ้ายคง ซึ่งเป็นโรงเรียนในชุมชนชาวญ้อกูรจึงได้ทำงานวิจัยอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาญ้อกูรร่วมกับชุมชนชาวญ้อ กูร และจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นญ้อกูรขึ้นมาเป็นครั้งแรก โดยทีมวิจัยประกอบด้วยครูใน โรงเรียนและครูภูมิปัญญาของทั้งสองหมู่บ้าน ได้เข้าร่วมอบรมวิธีการสอนและการสร้างสื่อสำหรับการเรียน การสอนภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา) หลายครั้ง จนกระทั่งครูภูมิปัญญาชาวญ้อกูร และครูในโรงเรียนมีความพร้อมดำเนินการสอนนักเรียนชาติพันธุ์ ญ้อกูรได้ และสามารถทดลองสอนไปแล้ว ได้หนึ่งเทอม

จากผลของการทดลองสอนในหนึ่งเทอนั้น โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ได้ทำการประเมินผลเฉพาะใน ส่วนของโรงเรียนเอง พบว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่นักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) ตามโจทย์วิจัยเดิมนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของนักเรียน โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์เท่าที่ควร เนื่องจากผลการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่ามีนักเรียนของโรงเรียนวัง โพธิ์สว่างศิลป์มีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาญ้อกูรได้เร็วกว่าหลักสูตรที่วางไว้ นักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์ สว่างศิลป์ไม่ได้เป็นเด็ก LD ในขณะเดียวกันเด็กญ้อกูรในโรงเรียนนี้ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานชาวญ้อกูรใน ชุมชนวังอ้ายโพธิ์ที่ยังคงมีภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชาวญ้อกูรที่หนาแน่นมากที่สุดในประเทศ ไทย จึงส่งผลให้เด็กเรียนรู้ภาษาญ้อกูรได้เร็ว ในการจัดการเรียนการสอนภาษาญ้อกูรตามหลักสูตรเดิมนั้น จึงยังไม่เหมาะสมกับเงื่อนไขของพื้นที่โรงเรียน หากจะจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาญ้อกูรต่อไปตามที่ ชุมชนต้องการ จำเป็นต้องมีการปรับแผนการสอน, สื่อการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ ให้

¹ นายทองพิทักษ์ ยันจิตรัส และคณะ. โครงการ “พัฒนาเครือข่ายฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมท้องถิ่นญ้อกูร ต.นาบงหลัก ต.บ้านไร่ และต.โป่งนก อ. เทพสถิต จ.ชัยภูมิ”, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, 2549 : 33

สอดคล้องกับทักษะทางภาษาญัฮกูรของเด็กญัฮกูร และต้องสามารถนำต้นทุนทางภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนเข้ามามีบทบาทในหลักสูตรด้วย จึงจะตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างที่ได้คิดไว้ได้ครบถ้วน

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ทางโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์มีความต้องการที่จะสอนภาษาท้องถิ่น (ญัฮกูร) ในลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกูร ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาที่ต้องการให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และรักษาประเพณี วัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น และอนุรักษ์ไม่ให้สูญหายไป ซึ่งเป็นความต้องการที่ตรงกันกับชาวญัฮกูรในชุมชนบ้านวังอ้ายโพธิ์ที่ต้องการนำภาษา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ของชาวญัฮกูรเข้าไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาญัฮกูรในโรงเรียน แต่หลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกูรที่เหมาะสมกับบ้านวังอ้ายโพธิ์จะเป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่จะได้คำตอบหลังโครงการวิจัยนี้เสร็จสิ้นลง

2. โจทย์วิจัย

แนวทางการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมภาษาญัฮกูรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนควรเป็นอย่างไร ?

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญัฮกูรในช่วงที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น

3.2 เพื่อศึกษาสถานการณ์ ต้นทุน/ศักยภาพ ของบ้านวังอ้ายโพธิ์ รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนภาษาญัฮกูรของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ที่ผ่านมา

3.3 เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญัฮกูรสำหรับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกูร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.4 เพื่อหาแนวการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมภาษาญัฮกูรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.5 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมภาษาญัฮกูรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. ประเด็นศึกษา

4.1 กระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญัฮกูรในช่วงที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น

4.2 สถานการณ์ ต้นทุน/ศักยภาพ ปัจจัย ของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญัฮกูรของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์

4.3 ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญัฮกูร เช่น ประวัติศาสตร์หมู่บ้าน, สภาพภูมิประเทศ, ทรัพยากรธรรมชาติ, เศรษฐกิจ, การประกอบอาชีพ, พิธีกรรม, ความเชื่อ, กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตตามปฏิทินวัฒนธรรม ฯลฯ

4.4 แนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.5 การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

5. แนวทางการดำเนินงาน

5.1 การประชุมที่มิจัดติดตามความก้าวหน้าและวางแผนการทำงาน

ที่มิจัดจัดการประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรายงานผลความคืบหน้าการทำงานในแต่ละเดือน และการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนวางแผนการทำงานวิจัยร่วมกันในเดือนถัดไป

5.2 การประชุมชี้แจงโครงการและสร้างความเข้าใจแก่ที่มิจัดและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

ประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องในการทำงานวิจัยระหว่างชุมชนกับโรงเรียน (ก่อนทำ-ระหว่างทำ-สรุปโครงการ)

5.3 การศึกษาดูงานและเติมความรู้

- ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนวัดคลองพลู จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ได้ทำการวิจัยและจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค รวมถึงวิธีการบริหารจัดการต่างๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานเพื่อนำมาปรับใช้ในการทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรต่อไป

- จัดให้ที่มิจัดโรงเรียนวัดคลองพลู จังหวัดจันทบุรี มาเยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยน ให้ข้อเสนอแนะ และเติมเต็มงานให้กับที่มิจัด

5.4 เวทีศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรในช่วงที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น

5.5 เวทีศึกษาสถานการณ์ ต้นทุน/ศักยภาพ ปัจจัย ของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญ้อกรของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์

เพื่อทบทวนความรู้และบทเรียนจากการจัดการเรียนการสอนภาษาญ้อกรที่ผ่านมา ร่วมกันระหว่างที่มิจัด ครูในโรงเรียน ที่มิจัดอาวุโสในชุมชน

5.6 กระบวนการเก็บข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญ้อกร เช่น ประวัติศาสตร์หมู่บ้าน, สภาพภูมิประเทศ, ทรัพยากรธรรมชาติ, เศรษฐกิจ, การประกอบอาชีพ, พิธีกรรม, ความเชื่อ, กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตตามปฏิทินวัฒนธรรม ฯลฯ โดย

- ใช้แบบสอบถาม
- แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
- เวทีกลุ่มย่อย

5.7 เวทีตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชนเป็นระยะๆ ระหว่างการเก็บข้อมูล เพื่อความถูกต้องของข้อมูล , การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน และการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน

5.8 กิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูล

5.9 กิจกรรมการศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

- จัดประชุมร่วมกันระหว่างชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ เพื่อหาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน

- จัดประชุมร่วมกันระหว่างชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ เพื่อคัดเลือกผู้รู้/ปราชญ์ชุมชน และครูภูมิปัญญาภาษาญัฮกุร สำหรับเป็นผู้จัดทำสื่อการเรียนการสอนภาษาญัฮกุร วิทยากรในชุมชน และเป็นผู้สอนในโรงเรียน

- จัดประชุมคณะครูโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ ผู้รู้/ปราชญ์ชุมชน และครูภูมิปัญญาภาษาญัฮกุร ในการระดมความคิดเห็นสำหรับการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุร

- เติมความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการสอนให้กับครูภูมิปัญญาและวิทยากรในชุมชน

- ทดลองสร้างแบบเรียน สื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนภาษาท้องถิ่น (ญัฮกุร) ที่เป็นผลงานร่วมกันระหว่างชุมชน เยาวชน และโรงเรียน

- จัดทำแผนการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุร

- ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

5.10 การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

- เยี่ยมบ้านนักเรียน ในระหว่างที่ดำเนินการเรียนการสอน ทีมวิจัยจะมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพูดคุยกับผู้ปกครองและซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย รวมทั้งแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาญัฮกุรเป็นระยะๆ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนในภาคเรียนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 2

- ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้นักเรียนในระหว่างเรียน และบันทึกหลังการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน

- ประเมินผลกิจกรรมค่ายรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมญัฮกุร เพื่อประเมินการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียน ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ โดยมีคนในชุมชน ผู้อาวุโส วิทยากรประเมินร่วมทีมวิจัยและโรงเรียน

- ประเมินผลการสอบประจำภาคเรียนที่ 1 และ 2

5.11 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน

- นำเสนอผลของการทำงานวิจัยสู่ชุมชน ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนผู้สอนได้เก็บผลงานนักเรียนไว้ทุกระยะ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน และนำเสนอผลงานในแต่ละภาค

เรียน โดยจะจัดในรูปแบบ open house นอกจากนั้น ยังเป็นการแสดงผลงานวิจัยของทีมวิจัยด้วย โดยผู้มาชมจะเป็นนักเรียน ครูในโรงเรียน และคนในชุมชนบ้านวังอ้ายโพธิ์ รวมทั้งเครือข่ายที่ทีมวิจัยจะเชิญเข้ามาชมและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานโครงการวิจัย เช่น สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การท้องถิ่น ฯ

- จัดทำห้องเรียนรู้ “ท้องถิ่นของเราชาวญัฮกุร” นักเรียนและคนในชุมชนร่วมกันประมวลความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนภาษาญัฮกุรทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดปีการศึกษา รวมทั้งข้อมูลอื่นๆ ในท้องถิ่น มานำเสนอโดยการจัดห้องเรียนรู้ “ท้องถิ่นของเราชาวญัฮกุร” เพื่อนำเสนอประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การแต่งกาย การละเล่น และภูมิปัญญา อีกทั้งภาพบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้แก่นักเรียน เยาวชน คนในชุมชน และผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้เรื่องราวของชาวญัฮกุร

5.11 การเขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

6. พื้นที่วิจัย

โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ บ้านวังอ้ายโพธิ์ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

7. ระยะเวลาในการทำงาน

ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2553

8. แผนการทำงาน ระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่ กันยายน 2552 ถึง สิงหาคม 2553 ดังนี้

ตารางที่ 1 แผนการทำงาน

กิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
1. การประชุมทีมวิจัย ติดตามความก้าวหน้าและวางแผนการทำงาน	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2. การประชุมชี้แจงโครงการและสร้างความเข้าใจแก่ทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน	*											
3. การศึกษาดูงานและเติมความรู้					*							
● ไปศึกษาดูงานที่							*					

กิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
โรงเรียนวัดคลองพลู จังหวัดจันทบุรี ● จัดให้ทีมวิจัย โรงเรียนวัดคลองพลู จังหวัดจันทบุรี มา เยี่ยมชมการจัดการ เรียนการสอนของ โรงเรียนวังโพธิ์สว่าง ศิลป์												
4. เวทีศึกษา กระบวนการและผล ของการฟื้นฟู ภาษาญ้อกรในช่วงที่ ผ่านมา ทั้งในมิติ ของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่ เกี่ยวข้อง และชุมชน ท้องถิ่น	*											
5. เวทีศึกษา สถานการณ์ ต้นทุน/ ศักยภาพ ปัจจัย ของบ้านวังอ้าย-โพธิ์ ที่มีผลต่อการการ เรียนภาษาญ้อกร ของนักเรียน โรงเรียน วัง โพธิ์สว่างศิลป์		*										
6. กระบวนการเก็บ ข้อมูลชุมชนและภูมิ ปัญญาญ้อกร			*	*								
7. เวทีตรวจสอบ			*	*								

กิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
ข้อมูลร่วมกับชุมชนเป็นระยะๆ												
8. กิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูล				*								
9. กิจกรรม การศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ภาษา ญัฮกรของโรงเรียนวังโพธิ์ สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน • จัดประชุมเพื่อหาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษา ญัฮกรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน • จัดประชุมเพื่อคัดเลือกผู้รู้/ปราชญ์ชุมชน วิทยากรชุมชน และครูภูมิปัญญาภาษาญัฮกร • จัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นสำหรับการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกร • เติมความรู้ด้าน				*								

กิจกรรม	เดือนที่ทำกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
เทคนิคและวิธีการสอนให้กับครูภูมิปัญญาและวิทยากรในชุมชน • ทดลองสร้างแบบเรียน สื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนภาษาท้องถิ่น (ญ้อกูร) จัดทำแผนการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกูร • ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกูรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม												
10. การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกูรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม • เยี่ยมบ้านนักเรียน • ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในระหว่างเรียน และ										*		

กิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ก.ย.	ด.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
บันทึกหลังการสอน - ประเมินผลกิจกรรมค่ายรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมผู้ฮุก - ประเมินผลการสอบประจำภาคเรียน												
11. เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน - นำเสนอผลของการทำงานวิจัยสู่ชุมชน - จัดทำห้องเรียนรู้ "ท้องถิ่นของเราชาวผู้ฮุก"											*	
12. เขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์						*						*

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

มิติวิจัย

- องค์ความรู้กระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาผู้ฮุกในช่วงที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น
- องค์ความรู้แนวทางสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมภาษาผู้ฮุกของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ข้อมูลสถานการณ์ต้นทุน/ศักยภาพ ของบ้านวังอ้ายโพธิ์ รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนภาษาผู้ฮุกของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ที่ผ่านมา
- ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาผู้ฮุกสำหรับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาผู้ฮุก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. หลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมภาษาญัฮกุรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

มิติพัฒนา

1. เกิดกลไกการจัดการเรียนการสอนภาษาญัฮกุรสามารถสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน
2. ได้ผู้นำ/แกนนำท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถทางกระบวนการวิจัย และเป็นที่สามารถสร้างกระบวนการสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาญัฮกุร
3. นักเรียนและคนในบ้านวังอ้ายโพธิ์เกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่าและ ความสำคัญของ ภาษาและภูมิปัญญาญัฮกุร ต้องการที่จะอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

บทที่ 2

บริบทของชุมชนและโรงเรียน

1. บริบทชุมชน

1.1 สภาพพื้นที่

ชนชาว"ญ้อกร" (มอญโบราณ) ตั้งแต่เดิมนั้น คำว่า "ญ้อกร" แปลว่า คน คำว่า "กร" แปลว่า "ภูเขา" จากความหมายของชื่อคงจะทำให้เรารู้ได้แล้วว่า ชนกลุ่มนี้เป็นคนที่อาศัยอยู่ในป่าบนภูเขา ชาวญ้อกร เป็นพรานป่า มักย้ายที่อยู่ไปเรื่อยๆเคยอาศัยอยู่ในป่าแถบเทือกเขาพังเหย ซึ่งมีอาณาบริเวณคาบเกี่ยวต่อเนื่องกันถึง 3 จังหวัดคือ เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา ซึ่งในปัจจุบันก็ยังพบชาว ญ้อกรได้ในเขต 3 จังหวัดนี้ ตรงบริเวณใจกลางของประเทศไทย โดยอยู่บนขอบที่ราบสูงโคราชและพื้นที่ราบสูงชัยภูมิ ที่ต่อกับภาคเหนือและต่อกับจังหวัดลพบุรี แต่พบในจำนวนที่ลดลงเนื่องจากถูกกลืนโดยคนไทยเบ็ญหรือไทยโคราชและคนลาวอีสานที่เข้าไปอาศัยปะปน และมีการย้ายถิ่นฐานกระจัดกระจายไปบ้าง สำหรับจังหวัดชัยภูมิ ที่อำเภอเทพสถิตนับเป็นจุดที่ยังมีชาวญ้อกรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด คือที่บ้านวังอ้ายโพธิ์ บ้านน้ำลาด บ้านวังอ้ายคง บ้านเสลียงทอง บ้านไร่ บ้านวังดาเทพ บ้านท่าไปร้ง บ้านโคกสะอาด บ้านสะพานหิน บ้านชัยมงคล บ้านไชยมงคล บ้านวังกำแพง ฯลฯ

1.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ภาษาของชาวญ้อกรที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตกาล ซึ่งเป็นภาษาเดียวกับภาษามอญโบราณที่ปรากฏในจารึกสมัยทวารวดีเมื่อประมาณ 2,000 ปี มาแล้ว จึงน่าเชื่อได้ว่า ชาวญ้อกรจะเป็นลูกหลานของคนสมัยทวารวดีที่ยังคงหลงเหลืออยู่ถึงปัจจุบัน เป็นกลุ่มสุดท้ายในเอเชียอาคเนย์ และเป็นกลุ่มสุดท้ายในโลก อาจเป็นเพราะถิ่นที่อยู่ของชาวญ้อกรอยู่ตรงใจกลางของประเทศไทยพอดี ไม่ได้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศอื่นใด หรืออาจเป็นเพราะถิ่นที่อยู่ของชาวญ้อกรคือผืนป่าบนภูเขาสูง จึงไม่ได้ถูกกลืนทางวัฒนธรรมและล่มสลายไปพร้อมกับกลุ่มชนในอาณาจักรทวารวดีที่อาศัยอยู่ในที่ราบ จึงทำให้ชาวญ้อกร สามารถสืบทอดชาติพันธุ์มาได้นับพันๆ ปี แต่ท้ายที่สุดก็ไม่อาจต้านทานกระแสความเจริญรุ่งเรืองในยุคโลกาภิวัตน์ได้ ชาวญ้อกรจะมีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ประกอบกับในระยะหลังมีกลุ่มคนไทยโคราช ไทยอีสานเข้าไปปะปนมากขึ้นเรื่อยๆจึงทำให้ชาวญ้อกรต้องพูดภาษาเดียวกับคนไทยโคราชและไทยอีสาน ต่อมาทางมหาวิทยาลัยมหิดล โดยการนำของ ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย ได้เข้ามาสืบบทบาทชี้แนะภูมิปัญญาชาวบ้านโดยให้การสนับสนุนกับทีมวิจัยของชาวญ้อกรรุ่นแรกได้คิดประดิษฐ์ภาษาญ้อกรขึ้นมาใช้เป็นของตนเองได้ ดังนั้นทางทีมวิจัยจึงได้ดำเนินการเพื่อให้ต่อเนื่องโดยการจัดทำวิจัยเพื่อหาแนวทางในการนำภาษาญ้อกรเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนในกลุ่มสาระเพิ่มเติมและหาแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของภาษาญ้อกรขึ้น

สภาพความเป็นอยู่ ชาวญ้อกรมักอาศัยอยู่ตามป่าเขา ที่ราบเชิงเขา หรือบนภูเขา การสร้างบ้านของชาวญ้อกรใช้ไม้เสาทั้งหมด 9 ต้น ฝาบ้านและพื้นบ้านทำจากฟากไม้ไผ่หรือไม้บง ดูจากภายนอกคล้ายบ้านเรือนเครื่องผูกของชาวอีสาน จะต่างกันก็ตรงที่ของชาวญ้อกรจะมีส่วนที่เรียกว่าหัวแมว หรือ กะต๊อบเมียว ซึ่งจะทำจากฟ่อนหญ้าคาแห้งที่ควั่นมัดเป็นห่วง 3 ห่วงผูกติดกันให้เป็นหัวกลมๆ ปล่อยหางเป็นปอยยาวแล้วเอาคล้องอยู่บนช่อตรงจั่วหน้าบ้าน เรียกว่าเห็นหัวแมวที่ไหน ชาวญ้อกรจะอยู่ที่นั่น

อาชีพของชาวญ้อกร ส่วนใหญ่จะทำไร่ และล่าสัตว์ ลุงข่อย ยิ้มจตุรัส ชาวญ้อกร อายุ 67 ปี เล่าให้ฟังว่า “แต่เดิมชาวญ้อกรมีอาชีพทำไร่กับล่าสัตว์ ตรงหน้าผาที่ปักป้ายสุดแผ่นดินไว้ให้นักท่องเที่ยวได้มาถ่ายรูปเป็นที่ระลึกกันนั้น แต่ก่อนมีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ ลุงข่อยเคยปีนลงไปล่าสัตว์กับพ่อตั้งแต่เด็กๆ สัตว์ที่ล่าก็มี เก้ง กวาง กระตัง หมูป่า วัว ช้างป่า หมี ค่าง และเสี้ยนผา ล่าสัตว์ในฤดูไหนก็ได้ แต่ถ้าเป็นฤดูฝนหน่อไม้จะขึ้นเยอะ รอยเท้าของสัตว์ป่าจะเห็นได้ชัดเจนเหมาะแก่การตามล่า ในสมัยนี้ไม่มีแล้วสัตว์ป่า จึงมีอาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกพริก ข้าวไร่ ฝ้าย ละหุ่ง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ฯลฯ

ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ของชาวญ้อกร ชาวญ้อกรนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นจึงมีประเพณีที่ประยุกต์ตามความเชื่อทางพุทธศาสนาด้วย เช่น ประเพณีโกนจุก บุญกินดอง บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข้าวจี บุญปีใหม่ บุญเข้าพรรษา บุญผะเหวด บุญข้าวสาก บุญเบोकบ้าน บุญทอดกฐิน แห่ดอกฝ้าย ทอดผ้าป่า นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นเมืองของชาวญ้อกร

การเล่นปะเร

ร่วมทอดผ้าป่า

ภาพ การเล่นปะเร และ การร่วมทอดผ้าป่า

ความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิมบางอย่างสูญหายไปแล้ว แต่บางอย่างคงมีอยู่ในหมู่ผู้สูงอายุ ชาวญ้อกรจะเชื่อในภูตผีปีศาจ วิญญาณ เวทย์มนต์ คาถาอาคม เครื่องรางของขลัง ฤกษ์ยาม ความฝัน ประเพณีการทำลอด ชาวญ้อกรนับถือผีบรรพบุรุษ จึงมีศาลปู่ตาประจำหมู่บ้านอยู่ตรงใกล้อ่างเก็บน้ำ และจะมีการเลี้ยงผีเป็นประจำทุกปีในเดือน 5 หรือ เดือน 6 ก่อนจะทำพิธี จะต้องซ่อมศาล ผีเจ้าบ้านก่อน โดยเอาไม้ทำเป็นรูปช้าง ม้า หอก ดาบ ปืน ไปไว้ที่ศาล ผู้ใหญ่บ้านจะนัดลูกบ้านทุกคนว่าจะเลี้ยงผี ชาวบ้านก็จะรวมตัวกันที่ศาล จากนั้นหมอโพนจะเริ่มพิธีโดยการตีโพน ชาวญ้อกรก็จะเชิญคนทรงว่า “ ถ้าผีเข้าแล้วให้แสดงฝีมือลายมือ ” มีการร้องรำทำเพลงและบอกให้ผีมากินของที่นำมาเช่น ถ้า

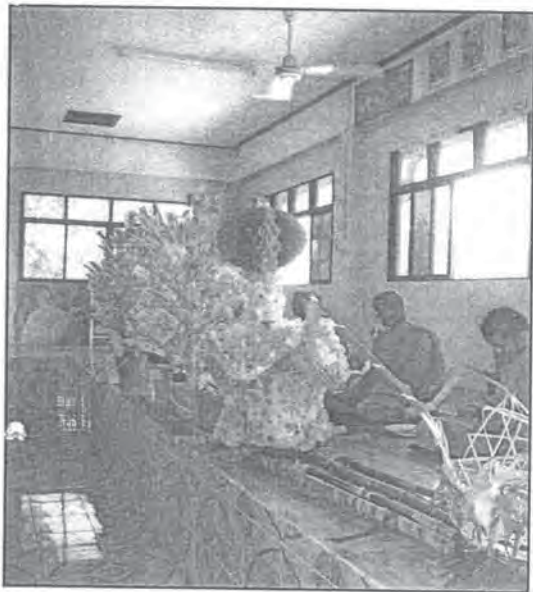
ผีฮุกกรเข้าก็จะพูดภาษาฮุกกร ผีลาวอีสานเข้าก็จะพูดเป็นภาษาอีสาน ผีไทยเข้าก็จะพูดภาษาไทย ขณะร้องชาวบ้านจะตีโทน เป่าแคน เสร็จแล้วก็ถามผีว่ามาจากไหน อยากกินอะไร บางทีก็ถามถึงญาติที่ตายไปแล้วว่าอยู่สุขสบายดีไหม พอผีกินเครื่องเช่นเสร็จก็จะออกไป ผีตัวใหม่ก็จะเข้ามาเรื่อยๆ ตลอดทั้งวัน ซึ่งมีทั้ง ผีป่า ผีฮุกกร ผีลาว ผีไทย ผีงูเหลือม ผีเจ้าพ่อต่างๆ ระหว่างการไหว้ผียังมีการเสี่ยงทายคางไก่ ถ้าคางไก่ตรงแปลว่าการทำมาหากินจะดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ แต่ถ้าคางไก่เอียงหรือคดก็ถือว่าไม่ดี พูดถึงโรคภัยไข้เจ็บ แม้ว่าในปัจจุบันนี้ชาวฮุกกรจะไปรับการรักษาตามสถานอนามัย และโรงพยาบาลแล้ว แต่ถ้าไม่หายก็จะมาให้คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นหมอดู ตรวจดวงชะตาและทำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้ตามวิธีดั้งเดิมของพวกเขาและด้วยความที่อยู่และเติบโตมากับป่า หมอพื้นบ้านชาวฮุกกรจึงรู้จักวิธีการรักษาโดยใช้สมุนไพร เช่น การใช้แก่นมะกอกเผาไฟผสมกับแก่นข้าวโพดใช้กินแก้ไข้ หรือการใช้ใบหูเสือทุบกับแป้งแล้วนำมาโปะหัวช่วยลดไข้ได้ ส่วนโรคที่เป็นกันมากคือไข้ป่า ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำของผีดินเดียว ทำให้มีอาการปวดหัว จับไข้หัวโกรนนั้น หมอจะมีวิธีเสี่ยงทายโดยนำหมากพลูมาบนบาน ชาวฮุกกรยังรู้จักการใช้ใบคินิน (ควินิน) มาแก้ไข้ป่าอีกด้วย แต่โรคบางชนิดก็ใช้วิธีการเสกเป่า เช่น เมื่อเด็กงอแง จะใช้เหล้าขาวเป่าที่หัว เด็กจะหยุดร้องให้ได้ทันที

ภาพการแสดงพื้นบ้าน และการแต่งกายชาวฮุกกร

ประเพณีแห่หอดอกผึ้ง ชาวฮุกกรมีประเพณีแห่หอดอกผึ้งในช่วงเดือนเมษายน เพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาลและเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของชาวฮุกกร การทำหอดอกผึ้งก็จะนำขี้ผึ้งหรือเทียนไขนำมาต้มให้ละลายแล้วนำแม่แบบจากการสานไม้ไผ่ให้เป็นรูปดอกไม้้นำไปชุบที่ขี้ผึ้งหรือเทียนไขแล้วนำไปแช่ที่น้ำเย็น ขี้ผึ้งหรือเทียนจะแข็งตัวเป็นรูปดอกไม้แล้วนำไปประดับกับโครงบ้านหรือที่เรียกว่าหอประดับให้เป็นหออย่างสวยงามโดยการประดิษฐ์ตกแต่งซึ่งชาวฮุกกรจะช่วยกันทำคนละไม้ละมือ เมื่อถึงวันกำหนด ชาวฮุกกรจะพร้อมกันแห่หอดอกผึ้งไปรอบบ้านแล้วไปที่วัด ในวันนั้นจะมีการรดน้ำดำหัวให้กับคนเฒ่าคนแก่ และมีการละเล่นพื้นเมือง มีการแข่งขันกันอย่างสนุกสนาน เช่น การเล่นสะบ้า ปีนเสาน้ำมันเพื่อชิงรางวัล ชักคะเย่อ ขวาทอกเทก วังกระสอบ ม้าก้านกล้วย ตีจับ การเล่นหึ่ง โล้

ชิงช้า ฯลฯ ตกกลางคืนจะมีการละเล่น ปา? เร เร หรือ กระแจะ ซึ่งมีการละเล่นเหมือนเพลงโคราชเป็นการร้องเกี่ยวพาราสีระหว่างฝ่ายหญิงกับฝ่ายชาย

ภาพการทำหอดอกผึ้ง และการถวายเป็นผ้าป่าสามัคคี

2. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ถนน ชัยภูมิ - เทพสถิต ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยภูมิ เขต 3 ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ ระดับก่อนประถมศึกษา (ชั้นอนุบาล 1-2) ระดับช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) มีข้าราชการครูทั้งหมด 9 คน นักการภารโรง 1 คน จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเขตพื้นที่บริการ 1 หมู่บ้าน คือ บ้านวังอ้ายโพธิ์ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3 ประมาณ 65 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเทพสถิตประมาณ 25 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดชัยภูมิประมาณ 85 กิโลเมตร

2.1 จำนวนนักเรียน แสดงข้อมูลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			จำนวน นักเรียนผู้พิการ		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	1	19	32	51	10	10	20
อนุบาลปีที่ 2	1	8	5	13	3	2	5
รวมระดับปฐมวัย	2	27	37	64	13	12	25
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	5	7	12	3	5	8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	10	8	18	8	1	9
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	5	8	13	3	5	8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	4	1	5	0	0	0
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	2	8	10	1	5	6
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	7	6	13	3	5	8
รวมระดับประถม	6	33	38	71	18	21	39
รวมทั้งสิ้น	8	60	75	135	31	33	64

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 135 คน เป็นนักเรียนชาย 60 คน นักเรียนหญิง 75 คน โดยมีนักเรียนที่มีเชื้อสายผู้พิการ จำนวน 64 คน ในจำนวนนี้แบ่งเป็นนักเรียนชาย 31 คน นักเรียนหญิง 33 คน

โดยมีนักเรียนที่เป็นเด็กเชื้อสายผู้พิการ เข้าเรียนภาษาผู้พิการ จำนวน 14 คน และนักเรียนที่ไม่มีเชื้อสายผู้พิการ จำนวน 14 คน ดังแสดงรายชื่อตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายชื่อเด็กพิเศษช่วงชั้นที่ 2 ที่เรียนภาษาผู้พิการของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์

ระดับชั้น	ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	เชื้อสายผู้พิการ
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	เด็กชายพัชรพล จำทำวม	×
	2	เด็กชายชัยชนะ บุตรราช	×
	3	เด็กชายเกรียงไกร บุตรราช	×
	4	เด็กหญิงเกษราภรณ์ สีสุมทร	×
	5	เด็กชายภาณุพงศ์ ช้างแก้ว	×
ประถมศึกษาปีที่ 5	6	เด็กชายสมรักษ์ สวิงสำโรง	×

ระดับชั้น	ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	เชื้อสายญัฮกุร
	7	เด็กชายอัศม์เดช มดจตุรัส	✓
	8	เด็กหญิงทราย สุขสำราญ	x
	9	เด็กหญิงสุพัตรา ลีขุนทด	✓
	10	เด็กหญิงพรรณิภา ยุ่มจตุรัส	✓
	11	เด็กหญิงเมธาวิ เต้าสูงเนิน	✓
	12	เด็กหญิงภักทียา พันธุ์หนู	✓
	13	เด็กหญิงเอมมิกา หิงขุนทด	x
	14	เด็กหญิงอารยา คลังทอง	✓
	15	เด็กหญิงมณีรัตน์ เชื้อแก้ว	✓
ประถมศึกษาปีที่ 6	16	เด็กชายสงกรานต์ ชัยสูงเนิน	x
	17	เด็กชายปราโมทย์ มดจตุรัส	✓
	18	เด็กชายเจริญ สีมกำบัง	x
	19	เด็กชายอนุวัติ พินิจรัมย์	x
	20	เด็กชายสมรักษ์ แก่นเรือบิน	✓
	21	เด็กชายอานนท์ ชมชื่น	✓
	22	เด็กชายอดิเทพ เป้าหินตั้ง	x
	23	เด็กหญิงรุ่งอรุณ มดจตุรัส	✓
	24	เด็กหญิงปราณี ประภาวงศ์	✓
	25	เด็กหญิงวนิดา เขียวรัมย์	✓
	26	เด็กหญิงอรอุมา เพิ่มจันทิก	x
	27	เด็กหญิงนพมาศ เทียมจันทิก	x
	28	เด็กหญิงณัฐการ์ต สงค์จตุรัส	✓

จากตารางที่ 3 แสดงว่ามีนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ที่เรียนภาษาญัฮกุร จำนวนทั้งสิ้น 28 คน

โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์มีประชากรซึ่งประกอบด้วยคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ไทยอีสาน, ลาว, ญัฮกุร เป็นต้น ดังนั้นจึงมีนักเรียนหลายกลุ่มชาติพันธุ์เช่นกัน แต่มีนักเรียนที่เป็นคนกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรมากที่สุด ในปัจจุบันนี้นักเรียนส่วนใหญ่สื่อสารกันด้วยภาษาไทยกลางซึ่งถือว่าเป็นภาษาราชการของประเทศไทย และนับถือศาสนาพุทธ ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนญัฮกุรซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของท้องถิ่นนี้พูดภาษาไทยเนื่องมาจากการปลูกฝังของผู้ปกครองให้พูดภาษาไทยเพื่อให้สามารถติดต่อกับคนไทยในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้ อีกทั้งเพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างจากบุคคลอื่นในสังคม สาเหตุอีกประการหนึ่งคือการแต่งงานกันของชาวญัฮกุรกับคนในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ด้วยเหตุนี้ทำให้ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่จึงพูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน แม้แต่

กับบุคคลในครอบครัวจะพูดภาษาญ้อกรแต่นักเรียนมักจะตอบเป็นภาษาไทยแม้ว่าบางคนนั้นจะเข้าใจในภาษาญ้อกรก็ตาม จึงไม่น่าแปลกใจว่าเพราะเหตุใดภาษาญ้อกรจึงสูญหายไปจากวิถีชีวิตของชาวญ้อกร

ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวญ้อกรก็เริ่มสูญหายไปอันเนื่องมาจากกระแสวัฒนธรรมหลัก สื่อ เทคโนโลยีที่มีเข้ามาในชุมชนมากยิ่งขึ้น ชาวญ้อกรในปัจจุบันมีเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อำนวยความสะดวกมากมาย เช่น โทรศัพท์ ตู้เย็น โทรทัศน์ เตารีด รถยนต์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้นอกจากจะทำให้สะดวกสบายแล้วยังเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญ้อกรอีกด้วย จากที่เคยเย็บเสื้อผ้าใส่เองก็เปลี่ยนไปซื้อเสื้อผ้าตามสมัยนิยมใส่ มีโทรศัพท์เพื่อใช้ติดต่อสื่อสาร มีรถยนต์เพื่อใช้เดินทางไปในที่ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น อาหารไปหาซื้อตามท้องตลาด ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจลดน้อยลง ทุกคนมุ่งไปที่การประกอบอาชีพของตน

สภาพทั่วไปของชาวบ้านวังอ้ายโพธิ์ในปัจจุบันจะอาศัยอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก บ้านเรือนที่พักอาศัยจะมีลักษณะเป็นบ้านไม้สองชั้น ไม่มีรั้วกัน ไม่ห่างกันมากนัก บางหลังก่อสร้างด้วยวัสดุก่อสร้างแบบใหม่ เช่น ปูน กระจกสี เป็นต้น ไม่มีบ้านในลักษณะดั้งเดิมของชาวญ้อกรหลงเหลือให้เห็น หากเดินเข้ามาในหมู่บ้านนี้ก็จะรู้สึกเหมือนเป็นบ้านคนไทยทั่วไป มีไฟฟ้า และถนนเข้าถึง ประชาชนในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ประชากรวัยเรียนของชาวญ้อกรจะไม่ค่อยนิยมเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามากนัก ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานก็จะไปทำงานที่กรุงเทพฯ เพราะครอบครัวมีฐานะยากจน บางส่วนก็จะประกอบอาชีพทางการเกษตร บางคนมีที่ดินเป็นของตนเองและมีทุนทรัพย์ก็จะทำไร่พริก ไร่มันสำปะหลัง บางคนไม่มีที่ก็จะประกอบอาชีพรับจ้าง เมื่อถึงช่วงตัดอ้อยนำบุตรหลานที่อยู่ในวัยเรียนไปตัดอ้อยตามที่ต่างๆ ด้วย ผู้ปกครองบางคนนำเงินของนายจ้างมาใช้ก่อนพอถึงฤดูกาลตัดอ้อยก็จะมาตัดอ้อยเพื่อใช้หนี้ เงินที่เหลือจากการใช้หนี้ก็จะนำมาใช้จ่ายในครอบครัวซึ่งก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันต้องกลับไปยืมจากนายจ้างอีกเมื่อถึงเวลาตัดอ้อยก็ต้องไปทำงานชดใช้หนี้เป็นเช่นนี้ทุกปี ผลจากการติดตามผู้ปกครองไปประกอบอาชีพทำให้นักเรียนไม่ได้เรียนอย่างเต็มที่ ขาดเรียนเป็นเวลานาน ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนตกต่ำ แม้บางคนจะย้ายไปเรียนในโรงเรียนที่อยู่ใกล้สถานที่ทำงานของผู้ปกครองแต่นักเรียนก็จำเป็นต้องใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมกว่าจะปรับตัวได้ก็ต้องกลับมาเรียนที่โรงเรียนเดิมทำให้การเรียนของนักเรียนไม่ต่อเนื่อง ผลการเรียนของนักเรียนยังคงตกต่ำเช่นเดิม เมื่อผู้ปกครองมีภาระที่จะต้องประกอบอาชีพ พวกเขาจะให้ความสำคัญกับเรื่องปากท้องมาเป็นอันดับหนึ่ง มุ่งหวังเพียงแค่ให้ครอบครัวมีอยู่มีกินอย่างพอเพียงจึงทำให้ไม่มีเวลามาดูแลและใส่ใจในเรื่องของภาษา ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น แม้ว่าในปัจจุบันภาษา ประเพณี และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตนจะสูญหายไปก็ตาม

ในทุกปีจังหวัดชัยภูมิจะจัดงานเปิดอุทยานแห่งชาติดอกกระเจียวซึ่งอุทยานนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในท้องถิ่นที่มีชาวญ้อกรอาศัยอยู่ ทางหน่วยงานราชการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวญ้อกรซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เก่าแก่ของ

ประเทศไทยนี้จึงได้ติดต่อกับชาวญ้อกรเพื่อนำเอาวิถีชีวิต ภาษา ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวญ้อกรนี้มาเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้รับทราบซึ่งปรากฏว่าได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จนในปัจจุบันนี้ชาวญ้อกรที่สวมใส่เสื้อพอกสีดำซึ่งปกคลุมลายต่างๆ ไว้อย่างสวยงาม สวมผ้าชิ้นสีแดง มีผ้าสไบเฉียงพาดไว้ที่บ่า สวมสร้อยสีต่างๆ สวมต่างหูเงินอันโตเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป เมื่อพบเจอที่ใดก็จะทราบได้ทันทีว่านี่คือชาวญ้อกร “มอญโบราณแห่งอำเภอเทพสถิต” ผู้ที่อาศัยอยู่บนภูเขาในละแวกนี้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นผู้ที่สืบทอดวัฒนธรรมเก่าแก่สมัยทวารวดี และมีภาษา วัฒนธรรมเป็นของตนเอง

2.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ในช่วงที่เขียนโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณมาทำการวิจัยนั้นโรงเรียนยังใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้โรงเรียนทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทางโรงเรียนจึงต้องปรับเปลี่ยนนำภาษาญ้อกรมาใช้สอนเป็นวิชาเพิ่มเติมแทน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ที่กระทรวงศึกษากำหนดไว้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 : 2551, 20 – 29) ได้กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณ์ แสวงสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

2.3 โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงโครงสร้างเวลาเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – 6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สุขศึกษาและ พลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – 6
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (21 นก.)	840 (21 นก.)	840 (21 นก.)	1,560 (39 นก.)
● กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
● รายวิชา / กิจกรรม ที่สถานศึกษาจัด เพิ่มเติม ตาม ความพร้อมและ จุดเน้น	ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระ การเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)	รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)	รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)	รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

2.4 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรร กระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะ สำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1) หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะ สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2) กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึง

พิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

● บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

● บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) สะแสแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.5 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้ อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริม และสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่าย การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้อง กับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อ การเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจ ง่าย และน่าสนใจ

2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมาย หลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับ เขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและ เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไมผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ

ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง ปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

● การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คณิตวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งเสนอขอเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา

กำหนด

- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- (4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่

สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คณิตวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

- (1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

- **การให้ระดับผลการเรียน**

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research) ซึ่งชุมชนเป็นเจ้าของโครงการ ดังนั้นจึงได้ร่วมกันออกแบบวิธีการดำเนินงาน เป็นการผสมผสานกันระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิทยาทางมานุษยวิทยา และวิธีวิจัยทางด้านการศึกษา รวมถึงวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามกระบวนการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา

- 1) กระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรในช่วงที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น
- 2) สถานการณ์ ต้นทุน/ศักยภาพ ปัจจัย ของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญ้อกรของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์
- 3) ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญ้อกร เช่น ประวัติศาสตร์หมู่บ้าน, สภาพภูมิประเทศ, ทรัพยากรธรรมชาติ, เศรษฐกิจ, การประกอบอาชีพ, พิธีกรรม, ความเชื่อ, กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตตามปฏิทินวัฒนธรรม ฯลฯ
- 4) แนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 5) การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

1.2 ขอบเขตพื้นที่

โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ บ้านวังอ้ายโพธิ์ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

1.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ จำนวน 28 คน

1.4 ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 – วันที่ 31 สิงหาคม 2553

2. กระบวนการวิจัย

กิจกรรมในการดำเนินงานวิจัย มีทั้งสิ้น 13 กิจกรรม สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 การประชุมชี้แจงโครงการและสร้างความเข้าใจแก่ทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

การประชุมชี้แจงโครงการและสร้างความเข้าใจแก่ทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน จัดขึ้นเพื่อเป็นการแนะนำโครงการวิจัยและคณะทีมวิจัย ให้แก่ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจทั่วไป ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษารวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำโครงการวิจัย ตลอดจนบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการทำงานของแต่ละฝ่าย อีกทั้งยังเป็นการระดมความคิดเห็น พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้เข้าเวทีอีกด้วย โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมเวทีประชุมชี้แจงโครงการนี้ได้แก่ ชุมชนในด.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ องค์กรการบริหารส่วนตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

ในการประชุมเปิดเวทีชี้แจงโครงการนี้ ได้มีโครงการในเขตพื้นที่ ด.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ ได้ร่วมกันนำเสนอการทำโครงการวิจัย 3 โครงการด้วยกัน เนื่องจากทั้งสามโครงการนี้มีพื้นที่วิจัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันและต้องใช้ฐานความรู้ภาษาญ้อกรเหมือนกัน ได้แก่ (1) โครงการวิจัย "ศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน" (2) โครงการวิจัย "กระบวนการรวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ชนโคกขาวเปรียงด้วยภาษาญ้อกร เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดสู่ลูกหลานชาวญ้อกร บ้านวังอ้ายโพธิ์" และ (3) โครงการวิจัย "กระบวนการและแบบคัดกรองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ และแนวทางในการช่วยเหลือด้วยภาษาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านวังอ้ายคง" ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งขณะนี้โครงการวิจัยทั้งสามโครงการได้รับการอนุมัติในการทำงานวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากการจัดเวทีชี้แจงโครงการดังกล่าว ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้รู้ / ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมในชุมชน ได้รับทราบถึงการทำงานวิจัยว่าทำงานวิจัยเรื่องใดบ้าง ใครเป็นผู้ทำงานวิจัย และตนเองมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลืองานวิจัยอย่างไร เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องในการทำงานวิจัยระหว่างชุมชนกับโรงเรียน อีกทั้งทุกฝ่ายได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพร้อมทั้งเสนอแนะความคิดที่มุ่งจะพัฒนากระบวนการวิจัยเพิ่มเติม

2.2 การศึกษาดูงานและเติมความรู้

กิจกรรมการศึกษาดูงานและเติมความรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยเห็นกระบวนการทำงานวิจัยและการจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น และเพื่อให้ทีมวิจัยได้ทราบเงื่อนไขและปัจจัยของความสำเร็จในการทำงานวิจัยและการจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น

ในการศึกษาดูงานและเติมความรู้นี้ ทีมวิจัยได้มีโอกาสศึกษาดูงานที่โรงเรียนวัดคลองพลู จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ได้ทำการวิจัยและจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นในลักษณะ

เดียวกันมาก่อนและประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนภาษาถิ่นในโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ การจัดทำแผนการสอน การสร้างแบบเรียน และสื่อการเรียนการสอน โดยทางทีมวิจัยภาษาของได้อธิบายและนำเสนอเอกสารต่างๆ มาให้ดูเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนภาษาญ้อกร หลังจากดูและเรียนรู้เกี่ยวกับเอกสารเสร็จแล้วทางทีมวิจัยภาษาของได้พาไปดูการจัดการเรียนการสอนภาษาของในห้องเรียน การใช้สื่อการสอน วิธีการสอนต่างๆ รวมถึงการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นมากขึ้น ในการไปศึกษาดูงานที่ของครั้งนี้ยังได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวของที่อาศัยในหมู่บ้านและเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ของชาวของอีกด้วย

ผลจากการศึกษาดูงานที่โรงเรียนวัดคลองพลู ทำให้ทีมวิจัยได้เห็นกระบวนการทำงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น รู้ขั้นตอนและวิธีการจัดทำเอกสารการสอน และวิธีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน นอกเหนือไปจากกระบวนการทำงานวิจัยการไปครั้งนี้ยังได้มิตรภาพระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของและญ้อกร ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับภาษา การออกเสียงในภาษาถิ่นของตน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต่างๆ อีกด้วย

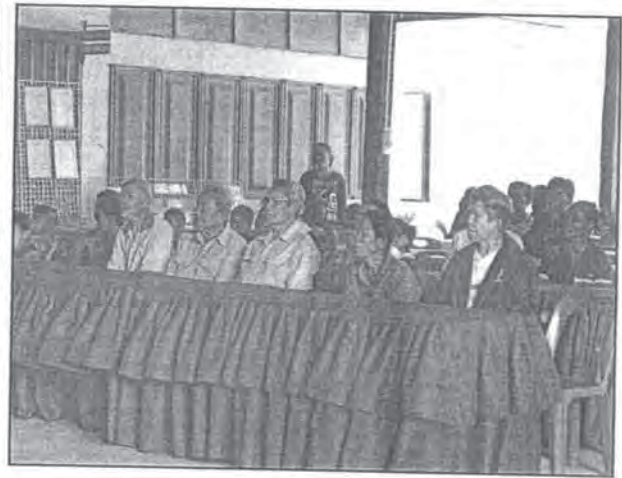
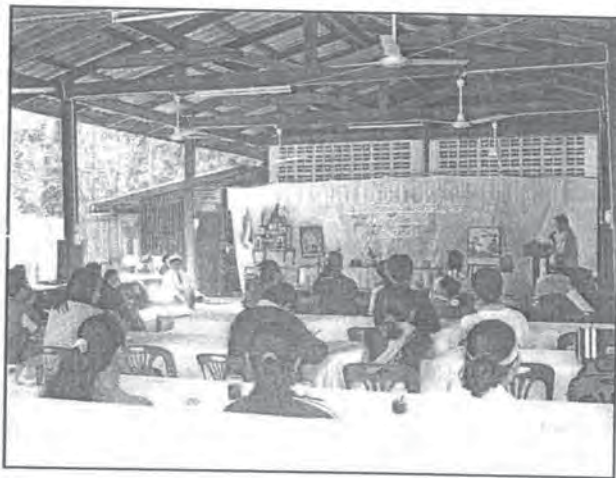
ภาพทีมวิจัยร่วมศึกษาดูงานและเติมความรู้ในพื้นที่กลุ่มของ จ.จันทบุรี

2.3 เวทีศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น

เวทีศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรที่ผ่านมา ทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรในช่วงที่ผ่านมาทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น และเพื่อให้ทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบและเรียนรู้ประสบการณ์และบทเรียนการทำงานเพื่อฟื้นฟูภาษาญ้อกรในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งกิจกรรมนี้ทีมวิจัยได้จัดเวทีขึ้นที่โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยมีผู้เข้าร่วมหลายกลุ่ม ได้แก่ ทีมวิจัย, ครูในโรงเรียน, ปราชญ์ชาวญ้อกร, ผู้อาวุโสชาวญ้อกร, คนในชุมชน, ผู้นำชุมชน

ลักษณะการจัดกิจกรรมเกิดขึ้นในลักษณะเป็นเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับกระบวนการทำงานฟื้นฟูภาษาญ้อกรที่ผ่านมา ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานฟื้นฟูภาษาญ้อกรที่ผ่านมาอีกด้วย

นอกจากนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น คณะทีมวิจัยยังได้ศึกษาและค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานวิจัยที่ได้เคยดำเนินงานมาแล้วอีกด้วย

ภาพการทำกิจกรรมเวทีศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญัฮกูรที่ผ่านมา

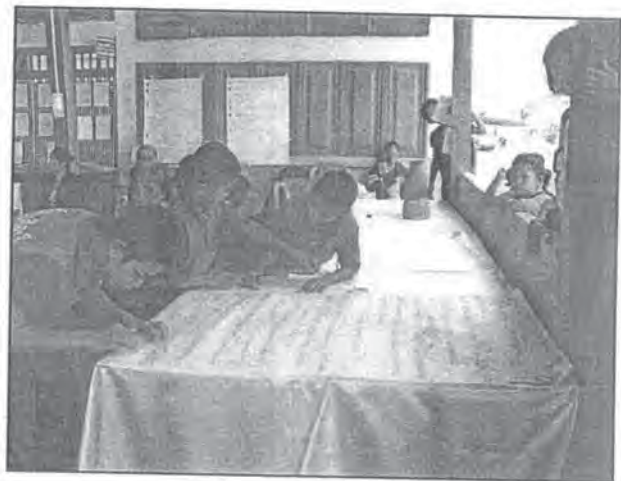
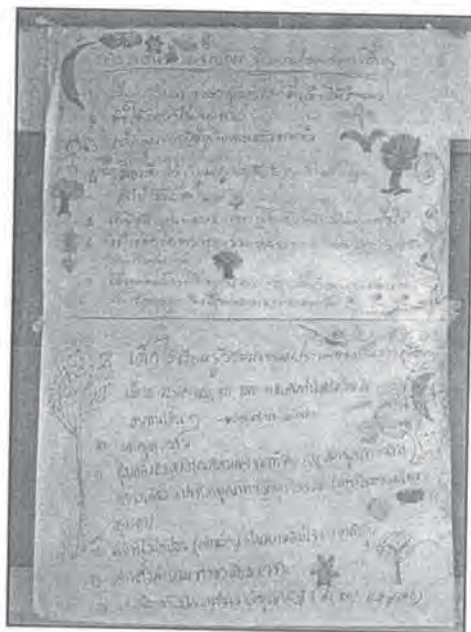
จากการทำกิจกรรมนี้ ทำให้ทีมวิจัยตลอดจนชุมชน ได้ทบทวนการดำเนินงานฟื้นฟูภาษาญัฮกูรที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งในการฟื้นฟูภาษาญัฮกูรที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานร่วมกันหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายชุมชน และโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จากการทำกิจกรรมดังกล่าว ยังทำให้เห็นว่าทั้งชุมชน และผู้ปกครองของเด็กนักเรียนได้สนับสนุนให้เกิดการเรียนการสอนภาษาญัฮกูรในโรงเรียนเป็นอย่างมากอีกด้วย (สามารถดูรายละเอียดในบทที่ 4)

2.4 เวทีศึกษาสถานการณ์ต้นทุน ศักยภาพ ปัจจัยของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญัฮกูร ของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์

กิจกรรมเวทีศึกษาสถานการณ์ต้นทุน ศักยภาพ ปัจจัยของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญัฮกูรของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ต้นทุน / ศักยภาพ ปัจจัย / เงื่อนไขของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญัฮกูรของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์

โดยมีผู้เข้าร่วม ได้แก่ ทีมวิจัย ครูในโรงเรียน ครูภูมิปัญญา ทีมวิจัยอาวุโสในชุมชน และกรรมการสถานศึกษา ลักษณะของการทำกิจกรรมเป็นการระดมความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน โดยผ่านการวิเคราะห์ในประเด็นจุดแข็ง และจุดอ่อน นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน ในหลายประเด็น เช่น ประเด็นความคิดเห็นในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาญ้อ การประเด็นการมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย เป็นต้น

ผลจากการทำกิจกรรมนี้ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบถึง ข้อมูลกระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อในช่วงที่ผ่านมาทั้งในมิติของโรงเรียน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น ทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและเรียนรู้ประสบการณ์และบทเรียนการทำงานเพื่อฟื้นฟูภาษาญ้อในช่วงที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์การศึกษาสถานการณ์ต้นทุน/ศักยภาพปัจจัย/เงื่อนไขของบ้านวังอ้ายโพธิ์ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญ้อของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ (สามารถดูรายละเอียดได้ในบทที่ 4)

ภาพกิจกรรมระดมความคิดเห็นของชุมชน

2.5 กิจกรรมเก็บข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญ้อ

กิจกรรมเก็บข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาญ้อ จัดขึ้นเพื่อเพื่อรวบรวมข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาชาวญ้อด้านต่างๆ สำหรับเป็นแนวทาง การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามและตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ สัมภาษณ์เชิงลึกภูมิปัญญา ด้านต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

ในการจัดทำแบบสอบถาม ได้มีการออกแบบคำถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนภาษาญ้อในโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรภาษาญ้อ เป็นต้น จากนั้นเชิญผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวญ้อ เด็กนักเรียน กรรมการสถานศึกษา ทีมวิจัยและคนในชุมชนเข้าร่วมประชุม จัดเวทีให้ผู้เกี่ยวข้องได้มาร่วมกันเติมเต็มข้อมูล/แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานฟื้นฟูภาษาญ้อ

จากนั้นลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุดและการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันในประเด็นสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน และสถานการณ์ / ศักยภาพปัจจัย / เงื่อนไขของบ้านวังอ้ายโพธิ์ ที่มีผลต่อการเรียนภาษาญ้อกร ของนักเรียนโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบอีกด้วย

จากการทำกิจกรรม ทำให้ได้ข้อมูลชุมชน/ข้อมูลภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ สำหรับเป็นแนวทาง การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ชาวญ้อกรบ้านวังอ้ายโพธิ์ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเก็บและเป็นผู้ให้ข้อมูล และเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวญ้อกรและทีมวิจัย (สามารถดูรายละเอียดได้ในบทที่ 4)

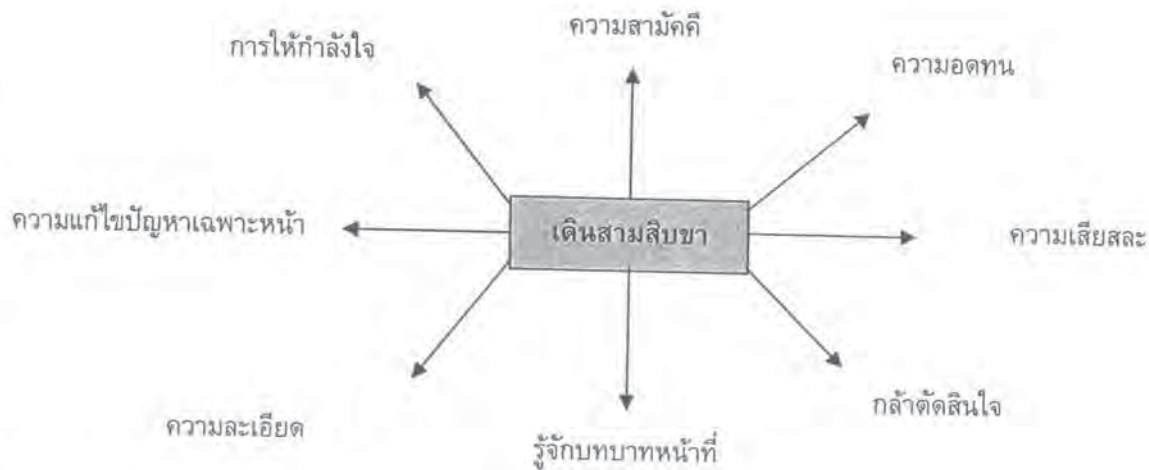
2.6 การศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

กิจกรรมการศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางรูปแบบ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และองค์ประกอบในหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน โดยมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ นอกจากนี้ ทีมพี่เลี้ยงและทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหิดล ยังได้เติมความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการสอนให้กับครูภูมิปัญญาและวิทยากรในชุมชน และยังได้ทดลองสร้างแบบเรียน สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการเรียนภาษาท้องถิ่น (ญ้อกร) ที่เกิดจากการทำร่วมกันระหว่างชุมชน เยาวชน และครูในโรงเรียน

กิจกรรมนี้ในช่วงแรกแนะนำตัวเองให้ผู้อื่นได้รู้จักและเราได้รู้จักตัวเองด้วย โดยการดูว่าตัวเราเหมาะที่จะเป็นสัตว์ชนิดใดมากที่สุด มีสัตว์ทั้งหมด 4 ชนิด คือ กระต่าย นกเหยี่ยว หมี และหนู ซึ่งจะมีลักษณะนิสัยของสัตว์ชนิดนั้นอยู่ด้วย จากกิจกรรมแนะนำตัวเองนี้เราสามารถแบ่งกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กระต่าย นกเหยี่ยว และหนู ซึ่งหมีนั้นไม่มีใครเลือกเลย จากนั้นเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม พี่เลี้ยงได้นำกิจกรรมเดินสามสิบขามาให้ลองเล่นดู เมื่อทราบกติกาเป็นที่เรียบร้อยแล้วทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีในการเดินซึ่งมีมากมายหลายวิธี และในที่สุดจึงได้เลือกวิธีการค่อยๆ ขยับเดินทีละขาเนื่องจากยังมามีความชำนาญจึงทำให้เดินได้ช้า และเกิดความผิดพลาดบ่อย แต่ก็ไม่มีใครท้อหรือบ่นเลย กิจกรรมนี้ทำให้รู้ตำแหน่งหน้าที่ผู้นำและผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้กำลังใจ การเสียสละ ฯลฯ

จากการทำกิจกรรมนี้ทำให้ทุกคนรู้สึกสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้นไม่มีแบ่งแยกว่าใครคือ ชาวบ้าน ใครคือครู เด็ก หรือผู้ใหญ่ ทุกคนรู้สึกเท่าเทียมกัน ถ้าพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น

ในภาคบ่ายพี่เลี้ยงได้นำให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นซึ่งทุกคนก็ได้แสดงความคิดเห็นออกมามากมาย สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงประเด็นที่ได้จากการเล่นเกมเดินสามสิบขา

จากนั้นเป็นการร่วมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับกลวิธีการสอน พร้อมทั้งนำเสนอเกี่ยวกับกลวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นได้ ดังนี้

- การเล่าเรื่องจากประสบการณ์
- เรื่องเล่า (หนังสือรวมเรื่องเล่าภาษาท้องถิ่น)
- จากภาพวัฒนธรรม
- การเล่าเรื่องและแสดงบทบาทสมมุติ
- การเล่าเรื่องผลัด
- นิทานภาพ (จัดลำดับภาพ ฝึกให้นักเรียนแสดงเหตุผล)
- การรายงานของนักเรียน (เล่าเรื่องของตนเองเมื่ออยู่ที่บ้านให้เพื่อนฟัง โดยเล่าเป็นภาษาท้องถิ่น)
- การจัดเรียงและแยกแยะ
- การทัศนศึกษา
- การฟังและร้องเพลง
- การเรียนรู้จากการฟัง
- กิจกรรมด้านวัฒนธรรม เช่น กีฬาพื้นบ้าน
- หนังสือเล่มยักษ์
- หนังสือเล่มเล็ก
- เกมการศึกษา
- แบบเรียนเชื่อมโยง

เมื่อได้ทราบแล้วว่ามีการสอนแบบใดที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว พี่เลี้ยงได้ตั้งคำถามขึ้นมา 3 คำถาม ดังนี้

1. จะนำกลวิธีอะไรมาปรับใช้ในการสอนที่โรงเรียนท่านได้บ้าง ใช้สื่ออะไร และใช้สอนเมื่อใด
2. มีวิธีการสอนหรือสื่ออะไรเพิ่มเติมบ้าง
3. จะเริ่มสอนตั้งแต่ชั่วโมงที่เท่าไร

ในกิจกรรมนี้ได้แบ่งกลุ่มออกตามโรงเรียน ได้ 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โรงเรียนบ้านวังอ้ายคง และโรงเรียนบ้านไร่เพื่อให้แต่ละโรงเรียนได้วางแผนว่าจะนำวิธีการสอนใดมาใช้บ้าง จากนั้นได้นำเสนอความคิดเห็นพร้อมรับฟังคำติชมจากทีมพี่เลี้ยงและกลุ่มอื่นๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและปรับใช้ต่อไป

ภาคบ่ายเป็นกิจกรรมการเขียนแผนการสอน ซึ่งทั้ง 3 โรงเรียนได้ออกแบบการเขียนแผนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยได้นำกลวิธีการสอนจากช่วงเช้าเข้ามาใช้ในการเขียนแผนครั้งนี้ด้วย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นมีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้นสำหรับนักเรียน

สุดท้ายเป็นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับในตลอดทั้งวัน รวมถึงประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน ได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นนั้นควรเน้นที่กระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามลำดับ ควรให้นักเรียนได้รับฟังภาษาท้องถิ่นเพื่อเก็บเอาคำศัพท์มาใช้ในการพูด พัฒนาการอ่าน และเขียนต่อไป เนื้อหาที่ใช้สอนก็ควรที่จะเหมาะสมกับวัยและความรู้ของนักเรียน เพื่อที่จะไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลำบากเป็นเรื่องไกลตัวและยาก จนเกินไป อีกทั้งควรมีการตั้งคำถามในขณะที่สอนเป็นระยะๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดตามและพูดแสดงความคิดเห็นกับครูผู้สอน ด้วยความหวังว่าวิธีการสอนต่างๆ ที่นำมาใช้นั้นจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดความรักและสนุกที่จะเรียนภาษาท้องถิ่นต่อไป

ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังนี้

- 1) ผู้เข้าร่วมอบรมได้เรียนรู้และมีทักษะความสามารถในการผลิตและพัฒนาสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน
- 2) ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น(ญ้อกร)
- 3) ได้สื่อ แบบเรียน นวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับการเรียนการสอนภาษาญ้อกร
- 4) มีการบันทึกวิถีชีวิต ภูมิปัญญา เรื่องเล่าของชาวญ้อกรสำหรับถ่ายทอดให้เด็กญ้อกร

2.7 กิจกรรมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทาง รูปแบบ เนื้อหา สารการเรียนรู้ และองค์ประกอบในหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ทีมวิจัย ครูในโรงเรียน ประชาชนชาวญ้อกร กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการสร้างหลักสูตรต่อไป

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทางโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์จึงได้ส่งคณะครูไปรับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการสร้างหลักสูตรใหม่ ซึ่งรวมถึงการนำองค์ความรู้จากท้องถิ่นเข้ามาสู่กระบวนการเรียนการสอน จากการไปอบรมและศึกษาดูงานที่เทศบาลที่เป็นวิทยากรในการอบรมหลักสูตรสรุปได้แนวทางในการนำองค์ความรู้ท้องถิ่นมาสู่กระบวนการเรียนการสอนโดยการจัดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือชุมนุม ดังนั้นทางโรงเรียนจึงได้นำคำชี้แนะเข้าที่ประชุมโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนลงมติเห็นชอบที่จะนำองค์ความรู้ท้องถิ่นมาใช้สอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมและชุมนุม

จากนั้นจึงได้จัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อหาองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำภาษาญ้อกรเข้ามาสอนในโรงเรียนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งได้ผลการประชุมดังนี้

- 1) รู้สึกดีใจที่ทางโรงเรียนเห็นความสำคัญของภาษา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และนำมาให้นักเรียนซึ่งเป็นลูกหลานได้เรียนรู้ ความรู้ของปู่ย่าตายายจะได้ไม่สูญหายไป
- 2) อยากให้ทางโรงเรียนสอนภาษาญ้อกรให้กับลูกหลานให้พูดได้มากกว่านี้
- 3) อยากให้สอนวัฒนธรรมท้องถิ่นทุกด้าน ดังนี้
 - สมุนไพรและการรักษาโรค
 - การทำอาหารพื้นบ้าน
 - ประวัติของชาวญ้อกร
 - สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน
 - การแสดง
 - การละเล่น
 - เครื่องแต่งกาย
 - ประเพณีโบราณ
 - ความเชื่อเก่าแก่
- 4) เข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องบรรจุภาษาญ้อกรเป็นรายวิชาเพิ่มเติม
- 5) ยินดีให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการให้ข้อมูลของชาวญ้อกร
- 6) แม้จะไม่เข้าใจเกี่ยวกับการทำหลักสูตรแต่เชื่อว่าครู และครูภูมิปัญญาจะสามารถนำภาษาญ้อกรมาสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตรได้
- 7) จะช่วยดูแลบุตรหลานที่บ้านให้พูดจาสื่อสารด้วยภาษาญ้อกรให้มากขึ้น
- 8) อยากให้บุตรหลานเรียนภาษาญ้อกรอย่างมีความสุข และอยากให้ลูกหลานเกิดความรู้สึกรักในภาษา วัฒนธรรมของตนเอง

2.8 กิจกรรมการเติมความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการสอนให้กับครูภูมิปัญญาและวิทยากรในชุมชน

กิจกรรมการเติมความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการสอนให้กับครูภูมิปัญญาและวิทยากรในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะและเทคนิคการสอนให้กับครูภูมิปัญญา และเพื่อเพิ่มจำนวนครูภูมิปัญญาสำหรับสอนนักเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้ได้รับคัดเลือกเป็นครูภูมิปัญญา / วิทยากรชุมชน ทีมวิจัย และครูภูมิปัญญาเดิม โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ 1 วัน โดยครูภูมิปัญญาเดิมเป็นผู้ถ่ายทอด

ในระหว่างที่ทำการวิจัยได้มีการนำครูภูมิปัญญาไปอบรมเรื่องการทำสื่อ และการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนบ้านไร่ซึ่งจัดการอบรมโดยสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีทีมพี่เลี้ยงจากมหาวิทยาลัยมหิดลมาเป็นวิทยากร และให้ความรู้ ซึ่งในวันนั้นจะเป็นการทบทวนเกี่ยวกับกระบวนการสร้าง และจัดทำสื่อ นวัตกรรมรวมถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เนื่องจากเป็นเรื่องที่เคยได้เรียนรู้และฝึกฝนมาแล้วทางคณะครูภูมิปัญญาและครูผู้รับผิดชอบที่ไปด้วยจึงสามารถเข้าใจและจัดทำสื่อเพิ่มเติมร่วมกับครูภูมิปัญญาจากโรงเรียนอื่นที่เข้าร่วมการอบรมได้เป็นอย่างดี มีสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ กลับมาใช้ในโรงเรียนจากนั้นทางทีมวิจัยจึงได้จัดให้มีการทบทวนและค้นหาครูภูมิปัญญารุ่นใหม่ จากการค้นหาปรากฏว่ามีผู้ที่สนใจที่จะเข้าร่วมเป็นครูภูมิปัญญา 1 คน คือ นางสาวมนิตินี บัวจตุรัส สาเหตุที่มีผู้สนใจจะเป็นครูภูมิปัญญาน้อยอันเนื่องมาจากภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ บางคนก็อายุมากไม่สามารถเดินทางได้ ไม่มีคนดูแลหลานซึ่งยังเล็ก แต่ยังมีบางคนที่ซึ่งแม้จะมีภาระทางด้านอาชีพได้พบกับทีมวิจัยว่ายินดีให้ความร่วมมือถ้าจะให้มาสอนบ้างเป็นครั้งคราว ทีมวิจัยจึงได้ลงความเห็นว่าจะให้ปราชญ์ที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ มาสอนในลักษณะการเป็นวิทยากรภายนอก จากนั้นทางทีมวิจัยจึงได้ให้ครูภูมิปัญญาซึ่งไปอบรมมาแล้วและอธิบายเกี่ยวกับเรื่องการสร้างสื่อ นวัตกรรม รวมถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนอีกครั้งเพื่อนเป็นการทบทวนองค์ความรู้ที่ได้รับอีกครั้ง

จากการทำกิจกรรมนี้ทำให้ครูภูมิปัญญาเดิมได้ทบทวนกลวิธีการสอนและมีความชำนาญในการสอนเพิ่มมากขึ้น ครูภูมิปัญญารุ่นใหม่ได้รับความรู้และเทคนิควิธีการสอนภาษาท้องถิ่นจนเกิดความมั่นใจที่จะเป็นครูภูมิปัญญา และโรงเรียนได้ครูภูมิปัญญาเพิ่มสำหรับสอนนักเรียน

2.9 การสร้างสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาญ้อกร จัดทำแผนการสอน และหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร

กิจกรรมสร้างสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาญ้อกร จัดทำแผนการสอน และหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับการเรียนการสอน และเพื่อสร้างบุคลากรให้มีความสามารถในการผลิตสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนด้วยภาษาท้องถิ่น (ญ้อกร) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมได้แก่ ทีมวิจัย ครูในโรงเรียน เยาวชน และปราชญ์ชุมชน

กิจกรรมนี้ได้จัดขึ้นโดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ สำหรับการผลิตสื่อการเรียนการสอนในพื้นที่ 8 วัน โดยก่อนที่จะมีการสร้างสื่อทางทีมวิจัยได้ประชุมกันเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรม และให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้โดยนำเรื่องการจัดทำหลักสูตรให้สำเร็จมาปรึกษากันเป็นประเด็น

แรก ประเด็นที่สองคือเรื่อง การจัดทำแผนการสอน และสุดท้ายคือเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยสรุปประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดทำหลักสูตร จากกิจกรรมที่ผ่านมาที่ทางโรงเรียนได้ส่งคณะครูไปอบรม และศึกษากระบวนการจัดทำแผนการสอน เพื่อที่จะสามารถนำภาษาญอกรเข้ามาบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์นั้น บัดนี้ได้ทราบแล้วว่าสามารถบรรจุภาษาญอกรให้อยู่ในรายวิชาเพิ่มเติม ชื่อว่าวิชาภาษาไทยท้องถิ่น (ญอกร) ที่ตั้งชื่อนี้นั้นเนื่องมาจากทางโรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อจ้างครูภายในท้องถิ่นมาสอนวิชาภาษาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย 2 เปอร์เซ็นต์ และอีกเหตุผลหนึ่งคือเพื่อให้ง่ายต่อการตั้งรหัสวิชา เมื่อได้ชื่อวิชาและรหัสวิชาแล้วทีมวิจัยได้แบ่งหัวข้อมันทำ เมื่อเสร็จแล้วจึงนำมารวมกันและตรวจทานอีกครั้ง เมื่อทีมวิจัยพอใจแล้วจึงได้จัดทำเป็นรูปเล่ม

ประเด็นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ต้องทำต่อจากการจัดทำหลักสูตร โดยผู้สอนหรือผู้ที่จัดทำแผนการสอนจะต้องนำมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่อยู่ในหลักสูตรมาทำเป็นแผนการสอน เพื่อใช้เป็นคู่มือในการสอน เป็นการวางแผนล่วงหน้าว่าในแต่ละชั่วโมงผู้สอนจะสอนแบบใด ใช้เครื่องมือ สื่อ หรือนวัตกรรมแบบใด รวมทั้งจะใช้วิธีใดในการวัดและประเมินผล ผู้เรียน สุดท้ายต้องบันทึกผลการประเมินไว้ในแบบบันทึกที่สร้างขึ้น โดยในแผนการสอนจะต้องมีทุกข้อดังที่ได้กล่าวข้างต้น ในขั้นตอนนี้ทีมวิจัยได้แบ่งกันไปเขียนแผนการสอน จากนั้นนำมารวมกันเพื่อจัดทำเป็นรูปเล่ม

ประเด็นที่ 3 การผลิตสื่อ และนวัตกรรม ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนที่จะจัดการเรียนการสอน ก่อนที่จะมีการเรียนการสอน โดยหน้าที่แล้วผู้สอนจะต้องอ่านและทบทวนขั้นตอนการเรียนการสอนในแผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้จัดหา หรือผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ต้องใช้ในการสอนนักเรียนในชั่วโมงนั้นๆ ทั้งนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทีมวิจัยได้ช่วยกันระดมความคิด และผลิตขึ้นเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม สื่อที่ผลิตได้ ได้แก่ สมุดภาพคำศัพท์, สมุดภาพคำศัพท์ (ประโยค), สมุดภาพ pop up, หนังสือเล่มเล็ก, หนังสือเล่มยักษ์, เกมโดมิโน, จิกซอภาพ, ฉากภาพวัฒนธรรม เป็นต้น

จากการจัดกิจกรรมนี้ถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้เรียนรู้ และมีทักษะ ความสามารถในการผลิตและพัฒนาสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น (ญอกร) ได้สื่อ และนวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับการเรียนการสอนภาษาญอกร อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ชาวญอกรได้รู้จักการบันทึกเรื่องราวต่างๆ เช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เรื่องเล่า ของชาวญอกรสำหรับถ่ายทอดให้เด็กนักเรียน หรือซึ่งก็คือลูกหลานชาวญอกรได้ดู ได้อ่าน และศึกษาจากสื่อ นวัตกรรมที่ได้สร้างไว้

2.10 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

กิจกรรมการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองสอนภาษาญ้อกรในโรงเรียนตามแผนที่วางไว้ และเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับท้องถิ่น/ชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6, ทีมวิจัย, ครูภูมิปัญญา และวิทยากรชาวญ้อกรในชุมชน

ในด้านการเรียนการสอนจากเดิมที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะสอนเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนเพียง 5 คน อีกทั้งไม่มีใครเป็นชาวญ้อกรเลย ดังนั้นทีมวิจัยจึงปรึกษากันว่าเพื่อให้เป็นการสอนที่คุ้มค่ามากยิ่งขึ้นควรนำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 23 คน มีเชื้อสายชาวญ้อกรจำนวน 13 คน มาร่วมเรียนด้วย รวมเป็นนักเรียนทั้งหมด จำนวน 28 คน

ในด้านครูภูมิปัญญาที่ทำหน้าที่สอนมีจำนวน 2 คน คือ นายทองพิทักษ์ ยันจตุรัส และนางห้าม เสรษฐกฤษธร ทั้งสองท่านถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาญ้อกร โดยผ่านเข้าอบรมมาแล้วหลายครั้งไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบตัวเขียนภาษาญ้อกรซึ่งใช้อักษรไทยเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงโดยทางคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับทีมวิจัยญ้อกรได้ช่วยกันทำขึ้นเมื่อครั้งมาทำการวิจัยภาษาญ้อกรในช่วงแรกซึ่งนายทองพิทักษ์ ยันจตุรัส เป็นหัวหน้าโครงการนั้นด้วยไม่เพียงแต่ถูกฝึกให้เรียนรู้ถึงตัวอักษรเท่านั้น ทั้งสองท่านยังได้รับความรู้ในเรื่องวิธีการสอนภาษาท้องถิ่น การผลิตสื่อ และนวัตกรรมมาบ้างร่วมกับคณะอีกหลายคน ทั้งหมดนี้ได้รับการดูแลและให้ความรู้โดยคณะของ ศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ จากมหาวิทยาลัยมหิดลทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นพี่เลี้ยงในการวิจัยให้อีกด้วย

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนถือเป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของครูภูมิปัญญาเป็นอย่างมาก เริ่มจากการนำเข้าสู่บทเรียน ขึ้นสอนและขึ้นสรุป ครูภูมิปัญญาแต่ละท่านจะมีวิธีการและกระบวนการสอนแตกต่างกัน คือ นายทองพิทักษ์ ยันจตุรัสจะถนัดการเล่าเรื่อง เล่านิทานเป็นภาษาญ้อกร อีกทั้งยังมีเรื่องราวเกี่ยวกับชาวญ้อกรมากมายทั้งนิทาน เรื่องสั้น ดำนาน หรือแม้กระทั่งประวัติศาสตร์ของชาวญ้อกร ประวัติของพื้นที่ในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์ว่าทำไมถึงได้ตั้งชื่อเป็นอย่างนี้ หรือบริเวณนี้มีความเป็นมาอย่างไร ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของป่าชุมชนที่ถือว่าเป็นที่รวมเรื่องราวของชาวญ้อกรไว้ นับได้ว่าท่านมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวญ้อกร เมื่อได้รับบทบาทให้มาเป็นครูสอนภาษาญ้อกรซึ่งเป็นภาษาของตนเองท่านก็ทำได้ดี มีวิธีการสอนที่มีเอกลักษณ์ หากจะมองในอีกมุมเหมือนท่านเป็นคุณตาที่กำลังถ่ายทอดเรื่องราวและจิตวิญญาณของชาวญ้อกรให้หลานๆ ฟัง ซึ่งเด็กๆก็ชอบที่จะเรียนเพราะมันเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของพวกเขา

ครูภูมิปัญญาอีกท่านคือ นางห้าม เสรษฐกฤษธร เป็นชาวญ้อกรรุ่นใหม่แต่ยังสามารถพูดสื่อสารด้วยภาษาญ้อกรได้ดี เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเสียสละให้การสอนภาษาญ้อกรเป็นอย่างมาก ถือเป็นชาวญ้อกรที่ได้ทำงานวิจัยรุ่นที่สอง และปัจจุบันยังทำอยู่ นางห้ามมีความเชี่ยวชาญทางการสอนที่ใช้สื่อการสอน คำศัพท์ มีวิธีการสอนที่หลากหลาย กับบทบาทที่ได้รับในหน้าที่ครูถือเป็นงานหนักที่ท่าน

ตั้งใจทำเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากการปลูกฝังภาษาญอกรให้ลูกชายซึ่งตอนนั้นเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยความเป็นแม่และเป็นเพศหญิงทำให้ท่านมีลักษณะการสอนที่แตกต่างจากนายทองพิทักษ์ ยัน จัตุรัส นั่นก็คือ ความใจเย็น ความละเอียดรอบคอบบวกกับความตั้งใจที่มีอยู่เดิม กับความสามารถในด้านการเย็บเสื้อผ้าซึ่งเป็นสื่อประจำท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวญอกรท่านก็สามารถนำมาสอนนักเรียน

จากความตั้งใจและการให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทำให้ในวันนี้กระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาญอกรสามารถดำเนินการสอนในโรงเรียนได้อย่างราบรื่น ทางด้านการสอนจะเป็นหน้าที่ของครูภูมิปัญญา ส่วนในเรื่องการจัดหาและพิมพ์ข้อสอบ ใบงาน และอุปกรณ์ที่ใช้สอน ในขณะที่สอนจะมีครูประจำชั้นคอยดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับครูภูมิปัญญาทุกชั้น

2.11 การเยี่ยมบ้านนักเรียน

กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพบปะพูดคุยหรือซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย รวมทั้งแลกเปลี่ยน ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน และเพื่อบันทึกผลการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นฯ โดยกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญได้แก่ นักเรียน จำนวน 28 คน, ครูภูมิปัญญา, ทีมวิจัย, ผู้ปกครอง ซึ่งครูได้สร้างแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน และออกเยี่ยมบ้านนักเรียนแต่ละบ้านครบทั้ง 28 คน

จากกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนี้ ทำให้ทีมวิจัยได้พบปะพูดคุยและซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนกับผู้ปกครอง และครูภูมิปัญญา ได้ผลสรุปการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษาหน้าต่อไป ผู้ปกครองนักเรียนได้รับรู้การทำงานของทีมงานวิจัยและให้ความร่วมมือในการทำงานครั้งต่อไป และทีมวิจัยได้รับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการเขียนรายงาน (ผลจากการเยี่ยมบ้านสามารถดูรายละเอียดในบทที่ 4)

2.12 กิจกรรมค่ายรักษารักษาภาษาและวัฒนธรรมญอกร

กิจกรรมค่ายรักษารักษาภาษาและวัฒนธรรมญอกร จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียน และเพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาญอกรผ่านการทำกิจกรรมทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ กลุ่มนักเรียน, ครูภูมิปัญญา, ทีมวิจัย และผู้ปกครอง

ในการจัดกิจกรรมค่ายรักษารักษาภาษาและวัฒนธรรมญอกร ได้จัดขึ้น 1 ครั้ง เป็นเวลา 2 วัน ในวันที่ 1 – 2 เมษายน 2554 เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วได้มีการประชุมและสรุปผลการจัดค่ายร่วมกันอีกครั้ง โดยมีกำหนดการดังนี้

วันที่ 1 เมษายน 2554

08.00 น. - 08.30 น. เปิดค่ายรักษารักษาภาษา (ส.อ. บุญประกอบ กิ่งแฝง)

08.30 น. - 12.00 น. กิจกรรมเดินป่าโคกควาเปรียง (นายทองพิทักษ์ และทีมวิจัย)

1. ฐานสระน้ำประวัตินาคร	2. ฐานบ่อโคลนลอย
3. ฐานเพิกหิน	4. ฐานน้ำซับ

12.00 น. - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. - 16.00 น. กิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมอยุธยา

- ฐานอาหารคาว-หวาน
- ฐานหัตถกรรม
- ฐานการเล่นพื้นบ้าน
- ฐานเรื่องเล่า ตำนาน และนิทานพื้นบ้าน
- ฐานภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

16.00 น. - 18.00 น. พักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัว

19.0 น. - 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น

19.00 น. - 21.00 น. กิจกรรมนันทนาการและสรุปความรู้

21.00 น. พักผ่อน

วันที่ 2 เมษายน 2554

06.00 น. - 07.00 น. รับประทานอาหารเช้า

07.00 น. - 08.00 น. ทำภารกิจส่วนตัว

08.00 น. - 11.00 น. กิจกรรมวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ภาคปฏิบัติ

- การฟัง
- การพูด
- การอ่าน
- การเขียน

ภาคทฤษฎี

- การทดสอบ

11.00 น. - 12.00 น. สรุปและประเมินผลการเรียนรู้

12.00 น. ปิดค่าย

ในแต่ละกิจกรรมมีผู้รับผิดชอบหลักและเป็นวิทยากร ซึ่งผู้ที่เป็นวิทยากรทั้งหมดคือปราชญ์
ชุมชนทั้งสิ้น ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. นายอาด ยุ่มจัตุรัส
2. นายชนะ สงค์จัตุรัส
3. นายประยูร มองทองกลาง
4. นายพนม จิตต์จำนง
5. นายอุบล มดจัตุรัส
6. นายแนว ยวนจัตุรัส
7. นายดีก แยมจัตุรัส
8. นางปึก มดจัตุรัส

9. นางปี่ มดจตุรัส
10. นางปิ้ง แกวจตุรัส
11. นางเลียบ สงค์จตุรัส
12. นางอึ้ง ไชยขุนทด
13. นางสาววิไลพร ส่งจตุรัส

ในช่วงเช้าเป็นการเดินป่าโคกควาเปรียง ผู้ที่รับผิดชอบในกิจกรรมเดินป่า ได้แก่

1. นายทองพิทักษ์ ยันจตุรัส
2. นายอ๊าด ยุ่มจตุรัส
3. ครูภูซงค์ บุกสันเทียะ
4. ครูเสาวนีย์ วงศ์รี
5. ครูอุไรวรรณ ช่างปลูก

กิจกรรมการเดินป่าจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีครูภูมิปัญญา ปราชญ์ คอยดูแลตลอดการเดินทาง ทั้งสองกลุ่มจะได้รับแผนที่ในการเดินซึ่งจะระบุจุดที่จะต้องเดินทางผ่านและนักเรียนจะต้องบันทึกผลการเดินป่าลงในสมุดบันทึกที่ทีมวิจัยได้แจกให้และส่งเมื่อมาถึงโรงเรียน การเดินป่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทุกคนปลอดภัยและได้รับความรู้ ความสนุกสนานจากการเดินป่า อีกทั้งเกร็ดความรู้ต่างๆ การปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ในป่าจากพรานนำทาง เพราะสมัยก่อนชาวญ้อจะหาอาหารและสมุนไพร รักษาโรคจากป่าแห่งนี้ จึงถือได้ว่าป่าโคกควาเปรียงเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของชาวญ้อดีกว่าได้ แต่ในปัจจุบันไม่มีใครเห็นความสำคัญของป่าโคกควาเปรียงเท่าใดนัก เด็กรุ่นใหม่ในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์ก็ไม่ค่อยได้เข้าไปในป่า การเดินป่าในครั้งนี้จึงถือเป็นการเดินตามรอยชาวญ้อในสมัยก่อน นักเรียนได้รู้จักสมุนไพรที่จะนำมาทำเป็นยารักษาโรคต่างๆ ได้ ทั้งยังได้เรียนรู้สถานที่สำคัญและตำนานที่อยู่ในป่าอีกด้วย คือ สระน้ำประวัติศาสตร์ บ่อโคมลอย เพิกหิน และน้ำซับ

ภาพกิจกรรมการเดินป่า

ในช่วงบ่ายจะเป็นฐานกิจกรรมซึ่งทางทีมวิจัยได้จัดเป็น 5 ฐาน ดังต่อไปนี้

1. ฐานอาหารคาว-หวาน
2. ฐานหัตถกรรม
3. ฐานการละเล่นพื้นบ้าน
4. ฐานเรื่องเล่า ตำนาน และนิทานพื้นบ้าน
5. ฐานภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

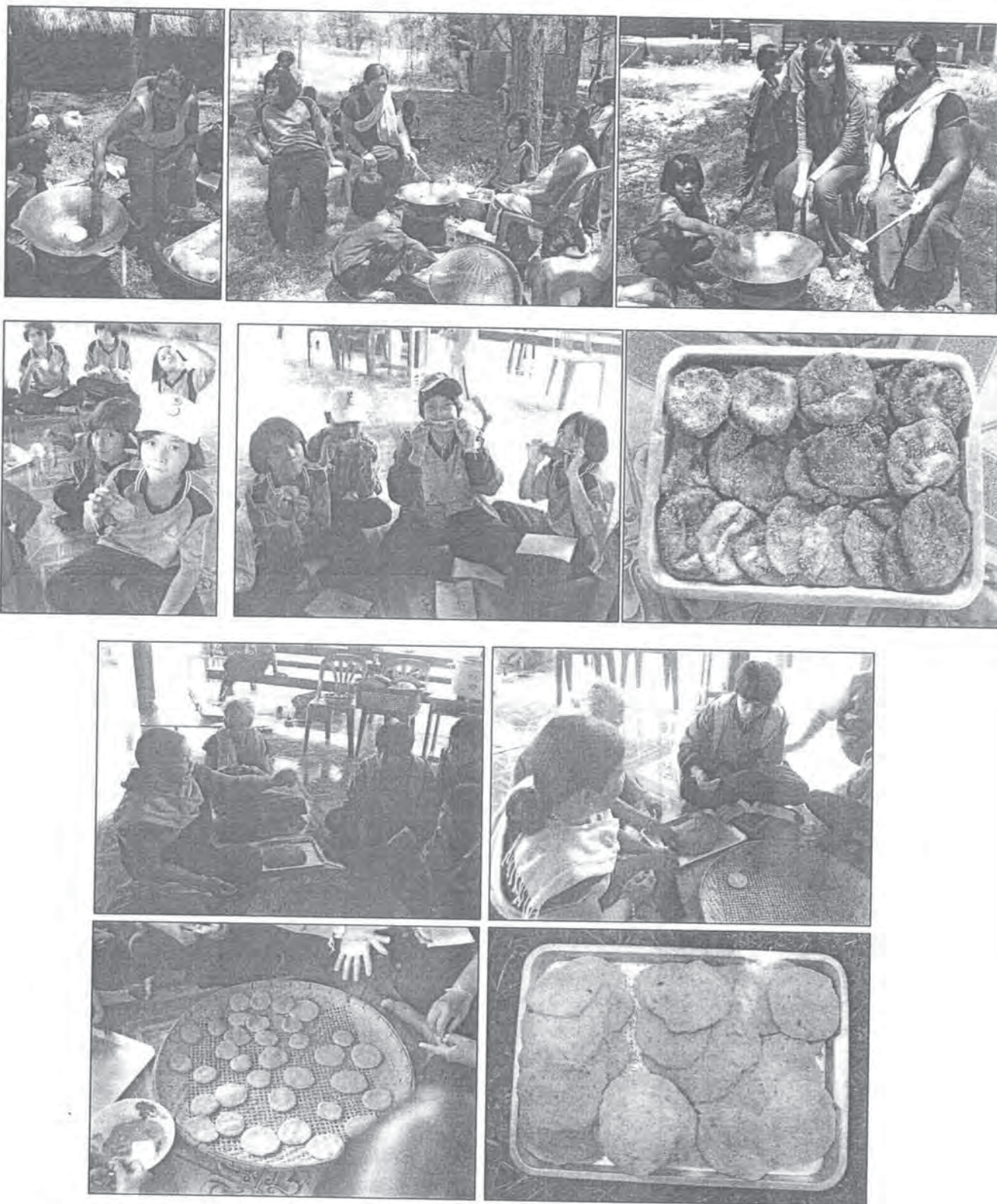
ฐานอาหารคาวหวาน

ผู้รับผิดชอบ

1. นางเลียบ สงค์จตุรัส
2. นางปี่ มดจตุรัส
3. นางอึ้ง ไชยขุนทด
4. คุณครูอนุสา บุกลั่นเทียะ
5. คุณครูวิภา พิงชัยภูมิ

ฐานนี้จะเป็นฐานที่ให้ความรู้เรื่องความเป็นอยู่ของชาวนุ้ยกุลสมัยก่อนว่าพวกเขาหาอาหารและประกอบอาหารกันอย่างไร รวมถึงภูมิปัญญาในการถนอมอาหารเพื่อให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้นานนั้นก็มีกระบวนการประกอบอาหารอย่างไร นักเรียนได้รับความรู้ และได้ลงมือประกอบอาหารรับประทานเองด้วย โดยที่มียอง (ย่า, ยาย) คอยให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลา อาหารที่ทำเป็นทั้งอาหารคาว

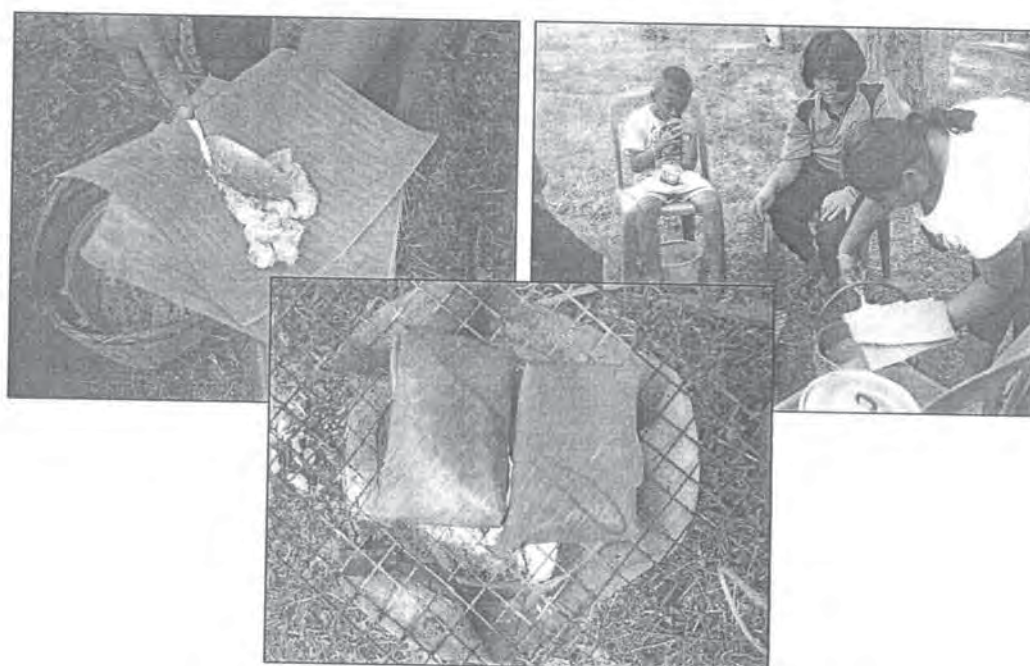
และอาหารหวาน อาหารคาว ได้แก่ จ่อมเนื้อ (หมู), แกงขาง (ไก่), แกงเต่า, มะเขือโฮลก อาหารหวาน ได้แก่ ขนมล้นหมา (ล้นฟ้า) และขนมกระป๋อง จากการทำกิจกรรมนี้ทำให้ได้สูตรอาหารแต่ละชนิด (สามารถดูรายละเอียดได้ที่ภาคผนวก)

ภาพเด็กนักเรียน ทำขนมล้นหมา (ล้นฟ้า)

ภาพปราชญ์ชุมชนและเด็กนักเรียนร่วมทำขนมกระปู๋

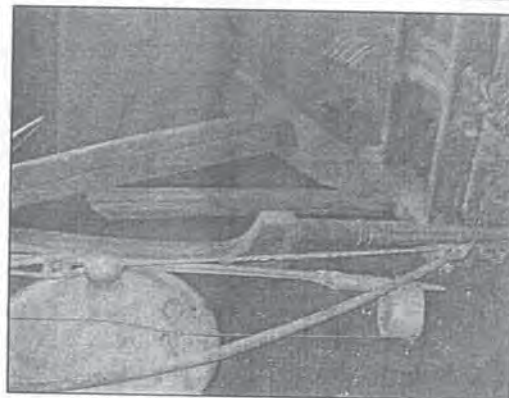
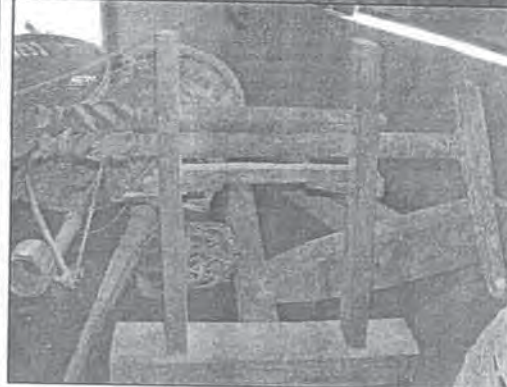
ภาพปราชญ์ชุมชนและเด็กนักเรียนร่วมทำจอมเนื้อ (หมู)

ฐานหัตถกรรม

ฐานนี้เป็นฐานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักสาน และสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่ชาวญ้อกรนิยมใช้กันในสมัยก่อนและยังใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูล และให้ความรู้แก่เด็กนักเรียน

ผู้รับผิดชอบกิจกรรม

1. นายชนะ สงค์จตุรัส
2. นายอุบล มดจตุรัส
3. นายแนว ยวนจตุรัส
4. นายตึก แยมจตุรัส
5. นายภูซงค์ บุกสันเทียะ

ภาพแสดงข้าวของเครื่องใช้ และเครื่องจักสานของชาวญ้อกร ที่ใช้ในอดีต

ฐานการเล่นพื้นบ้าน ฐานนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเล่นของชาวญ้อกรสมัยก่อนที่จะนำสิ่งของที่ถูกรอบๆตัวมาเป็นเครื่องเล่นสำหรับเด็ก เช่น การนำเอาก้านกล้วยมาทำเป็นม้า การนำไม้ไผ่มาเหลาแล้วนำมาขดเป็นวงกลมๆใช้ไม้อีกอันหนึ่งตี ไม้ที่เป็นวงกลมก็จะเคลื่อนที่ไปต้องตีไปเรื่อยๆ

การเดินทาง และซาโกลกเกก ซึ่งทั้งสองอย่างนี้นักเรียนได้ลองเล่น และได้รับความสนุกสนานเป็นอย่างมาก

ผู้รับผิดชอบ

1. นายพนม	จิตต์จิงนงค์
2. นายทองพิทักษ์	ยันจัตรัส
3. นางปึก	มดจัตรัส
4. นางบิ่ง	แถวจัตรัส
5. คุณครูเสาวนีย์	วังคีรี
6. คุณครูอุไรวรรณ	ช่างปลูก

ฐานเรื่องเล่า ตำนาน และนิทานพื้นบ้าน เป็นฐานที่นักเรียนจะได้รู้จักตำนาน เรื่องเล่า และนิทานพื้นบ้าน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนความคิดของชาวญ้อกร ในอดีตผ่านเรื่องราวที่นำมาแต่งเป็นนิทาน สอดแทรกความสนุกสนานและความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง

ผู้รับผิดชอบ

1. นายทองพิทักษ์	ยันจัตรัส
2. นางห้าม	เศรษฐกัญชร
3. คุณครูกวีวรรณ	พฤตจิระวงศ์
4. คุณครูประภาศรี	คุปต์โรจน์อังกุล

ฐานภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

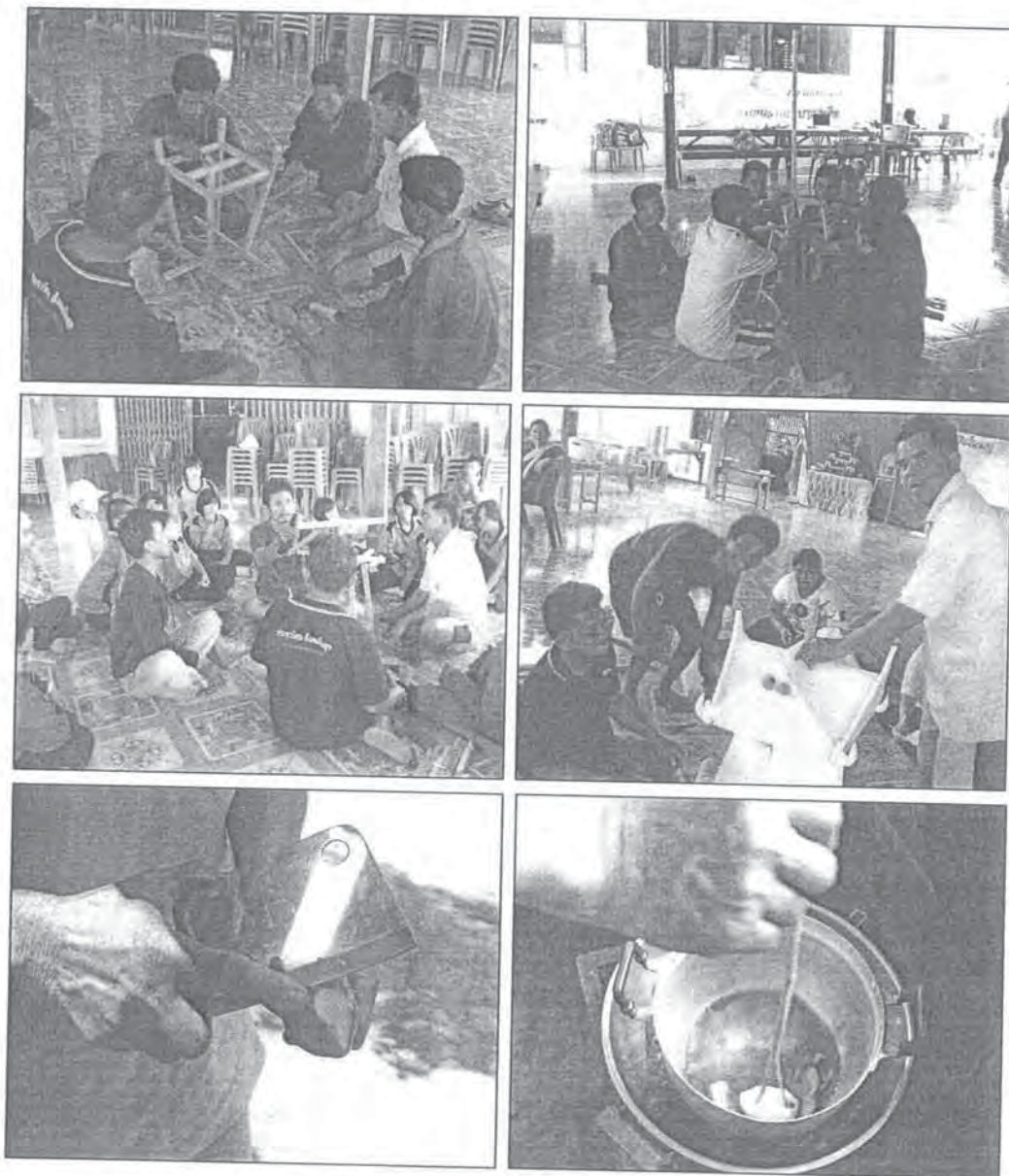
ผู้รับผิดชอบ

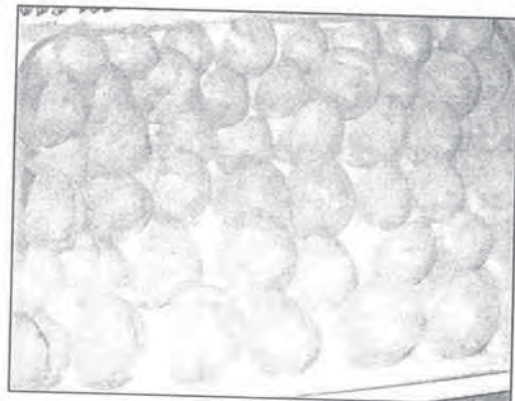
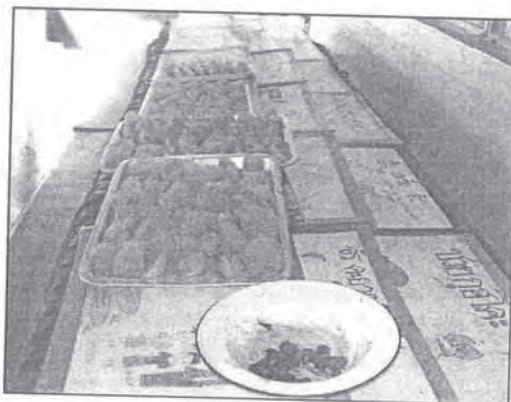
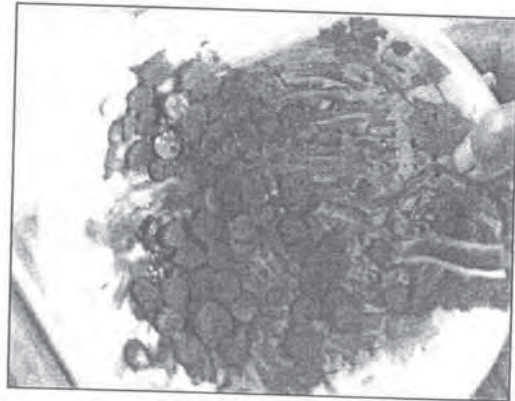
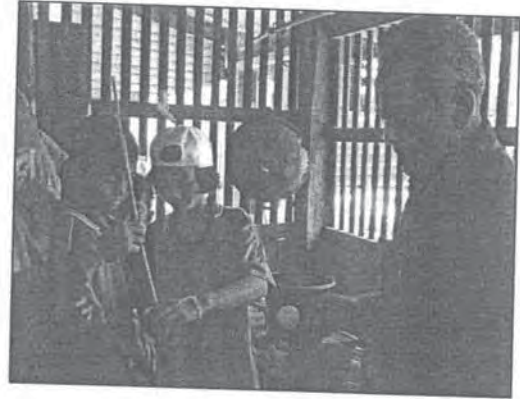
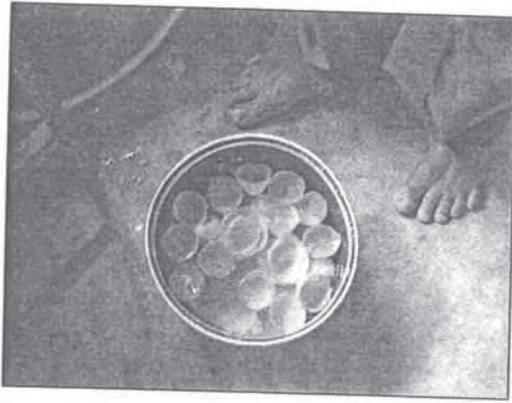
1. นายทองพิทักษ์	ยันจัตรัส
2. นางห้าม	เศรษฐกัญชร
3. นายชนะ	สงค์จัตรัส
4. นายอุบล	มดจัตรัส
5. นายแนว	ยวนจัตรัส
6. นายดีก	แย้มจัตรัส
7. คุณครูกวีวรรณ	พฤตจิระวงศ์
8. คุณครูบงกชทิพย์	ชุมศรี

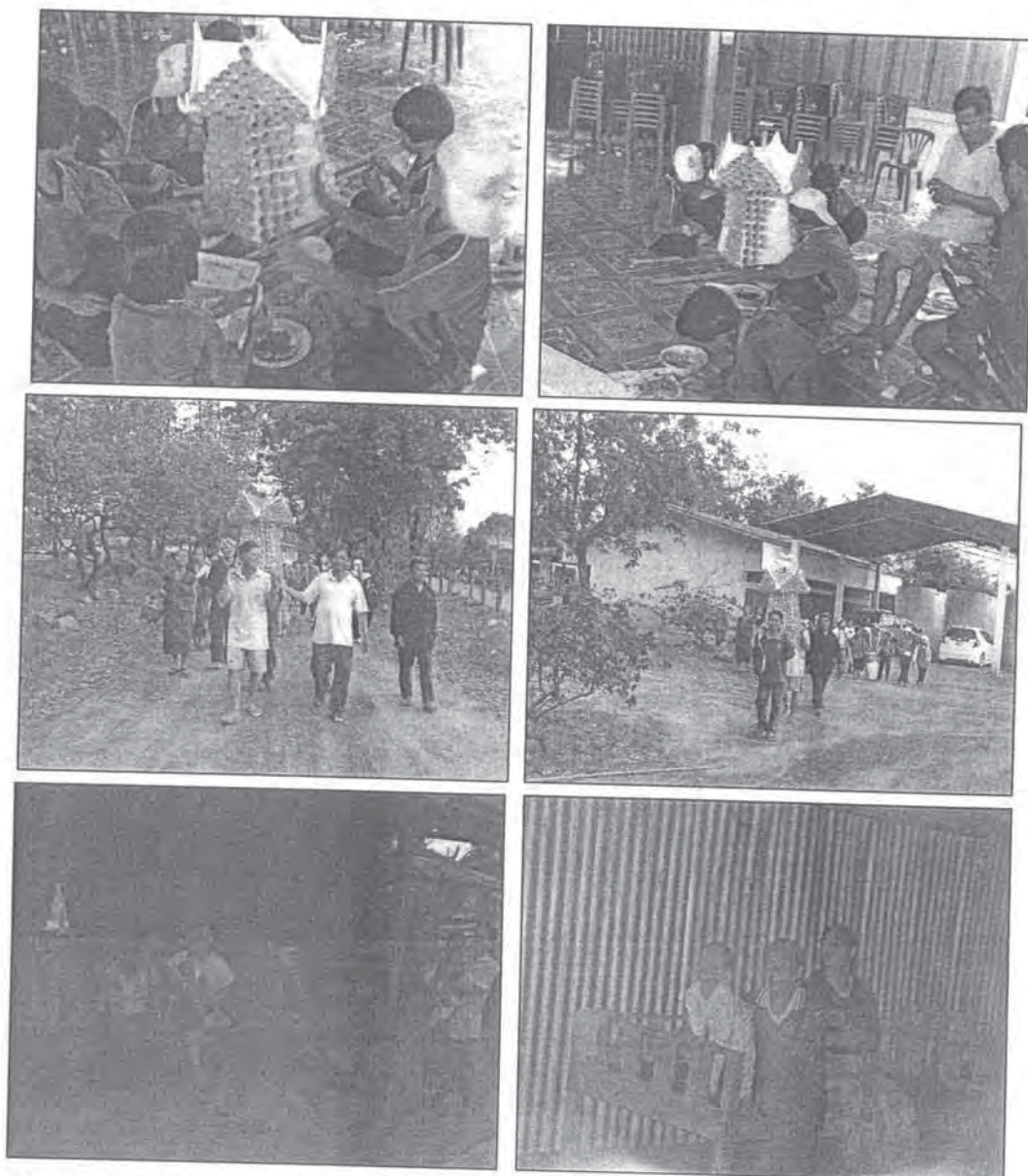
ฐานนี้จะสอนเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยครูภูมิปัญญาจะพานักเรียน เล่นเกมทบทวนคำศัพท์และการพูดสื่อสารจากนั้นนักเรียนจะได้ทราบว่าในแต่ละเดือนชาวญ้อกรจะมี ประเพณีใดบ้าง และสุดท้ายนักเรียนจะได้เรียนรู้การทำหอดอกฝิ่งซึ่งจะใช้ในการแห่หอดอกฝิ่งในช่วงเดือน เมษายนของทุกปี การแห่หอดอกฝิ่งถือเป็นประเพณีสำคัญและได้ทำมาเป็นประจำทุกปี ทางทีมวิจัยจึงได้ เห็นความสำคัญของการทำหอดอกฝิ่งซึ่งในปัจจุบันนี้มีคนที่สามารถสร้างหอดอกฝิ่งได้เพียงไม่กี่คน

ฐานนี้ถือเป็นฐานสุดท้ายเมื่อทำหอดอกผึ้งเสร็จปราชญ์ทุกท่านที่มาเป็นวิทยากรทำหอดอกผึ้งให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ได้แสดงความจำนงค์ว่าอยากให้นักเรียนและทีมวิจัยได้นำหอดอกผึ้งนี้แห่ไปรอบๆหมู่บ้านแม้ว่าจะไม่ใช่เทศกาลแห่หอดอกผึ้งก็ตาม เพื่อที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีการแห่หอดอกผึ้งครบทุกขั้นตอน ขณะที่ทีมวิจัยพร้อมทั้งนักเรียนและปราชญ์ภูมิปัญญาทุกแขนงจึงได้พากันแห่หอดอกผึ้งเข้าไปในหมู่บ้านสร้างความประหลาดใจให้กับชาวบ้านวังอ้ายโพธิ์เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังแสดงความชื่นชมยินดีกับชาวค่ายรักษาราชการทุกคนว่าสามารถสร้างหอดอกผึ้งได้สวยงามมาก กิจกรรมนี้จึงถือได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่งอีกทั้งสร้างความปรานีปลื้มยินดีแก่ทุกคนที่มาร่วมในการเข้าค่ายครั้งนี้

ในส่วนของกิจกรรมตอนเย็นหลังจากรับประทานอาหารและเสร็จจากภารกิจส่วนตัวที่ทีมวิจัยได้เชิญคุณยายปึก มดจตุรัส และคุณยายบั้ง แก้วจตุรัส มาแสดงการละเล่นปะเรเรให้นักเรียนได้ชมกัน อีกทั้งคุณครูพนม จิตต์จำนงค์ได้พานักเรียนทั้งร้องและเต้นประกอบเพลงภาษาญ้อสร้างความสุขสนานครุและผ่อนคลายจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติกันมาทั้งวัน

ภาพกิจกรรมนักเรียนและปราชญ์ชุมชนร่วมกันทำหอดอกผึ้ง และร่วมแห่ในชุมชน

กิจกรรมในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2554 เป็นการสรุปองค์ความรู้ของนักเรียนจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2554 และทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของนักเรียนและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาญ้อกร โดยมีครูภูมิปัญญาเป็นผู้ทดสอบทั้ง 4 ทักษะนี้ด้วยตัวเอง

การทดสอบการฟังและพูดจะทดสอบโดยครูภูมิปัญญาจะเล่านิทานให้นักเรียนฟัง 1 เรื่องและถามนักเรียนด้วยภาษาญ้อกร นักเรียนส่วนใหญ่สามารถผ่านการประเมินในส่วนนี้ไปได้ มีเพียงนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเท่านั้นที่ไม่สามารถตอบเป็นภาษาญ้อกรได้ ครูภูมิปัญญาจึงปรับมาถามเป็นคำศัพท์แทนซึ่งนักเรียนก็สามารถทำได้ในระดับดี

การทดสอบการอ่านและการเขียน ครูภูมิปัญญาจะเลือกนิทานมาให้นักเรียนอ่านออกเสียงเพื่อฟังสำเนียงการอ่านของนักเรียนว่านักเรียนออกเสียงคำได้ถูกต้องหรือไม่ และครูภูมิปัญญาจะให้

นักเรียนเขียนคำศัพท์ที่อยู่ในนิทานเรื่องที่นักเรียนอ่าน ซึ่งในกิจกรรมนี้นักเรียนสามารถทำคะแนนอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน

ดังนั้นจึงสามารถประเมินได้ว่านักเรียนผ่านการประเมินการทำกิจกรรมนี้ และสอบผ่านในการเรียนในรายวิชาภาษาท้องถิ่น (ญัฮกุร) ทุกคน

จากการทำกิจกรรมค่ายรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมญัฮกุร 2 วันที่ผ่านมา ได้สร้างความสนุกสนานให้กับนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งเด็กนักเรียนยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาวญัฮกุรอีกด้วย นอกจากนี้ปราชญ์ชุมชนที่เข้าร่วมเป็นวิทยากร ยังได้เกิดความภาคภูมิใจที่เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ของชาวญัฮกุรให้แก่เด็ก ๆ เช่น การทำขนม การทำอาหาร การทำหอดอกผึ้ง เป็นต้น รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

2.13 การจัดทำห้องเรียนรู้ “ท้องถิ่นของเราชาวญัฮกุร”

กิจกรรมการจัดทำห้องเรียนรู้ “ท้องถิ่นของเราชาวญัฮกุร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประมวลความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนของนักเรียนตลอดปีการศึกษา 2) เพื่อให้นักเรียนและคนในชุมชนร่วมกันนำเสนอข้อมูลประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การละเล่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียน เยาวชน คนในชุมชน ตลอดจนผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้เรื่องราวของชาวญัฮกุร (ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การแต่งกาย การละเล่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวญัฮกุรและบุคคลสำคัญภายในท้องถิ่น) กลุ่มเป้าหมายในการทำกิจกรรมนี้ ได้แก่ กลุ่มนักเรียน, เยาวชน, คนในชุมชน และบุคคลที่สนใจ โดยทีมวิจัยได้ศึกษาและหาแหล่งข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรจากทั้งชาวญัฮกุร ทีมวิจัยป่าโคกควาเปรียง และโรงเรียน จากนั้นรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลที่ได้อัศึกษารวบรวมไว้

จากการรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายจนได้ข้อมูลเท่าที่จะสามารถหาได้ นำมาจัดทำห้องเรียนรู้ “ท้องถิ่นของเราชาวญัฮกุร” เพื่อให้ผู้ที่สนใจไม่ว่าจะเป็น นักเรียน เยาวชน ชาวญัฮกุร หรือแม้แต่บุคคลอื่นๆที่มีความสนใจอยากศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรนี้ก็สามารถที่จะมาศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูลเบื้องต้นได้ที่ห้องเรียนรู้แห่งนี้ ภายในห้องเรียนรู้นี้จะประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้ดังนี้

- ทำเนียบปราชญ์ชาวบ้านสาขาต่างๆ
- ข้อมูลเกี่ยวกับชาวญัฮกุรเบื้องต้น
- ประวัติความเป็นมาของชาวญัฮกุร
- ประเพณี วัฒนธรรมของชาวญัฮกุร
- ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานวิจัยของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญัฮกุร
- การจัดการเรียนการสอน
- ตัวอักษรภาษาญัฮกุร
- หนังสือเล่มยักษ์
- หนังสือเล่มเล็ก

- รูปภาพวัฒนธรรม
- สื่อ นวัตกรรม ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้สอนวิชาภาษาท้องถิ่นญ้อกร

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามโครงการ “ศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษา ญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ” ได้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม วิธีการที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. การเก็บรวบรวมจากการทบทวนเอกสาร เช่น เอกสารรายงานโครงการวิจัยของชาวญ้อกร ที่ผ่านมา
2. การใช้แบบสอบถาม เช่น จากกิจกรรมการจัดเวทีศึกษากระบวนการและผลของการฟื้นฟูภาษาญ้อกรที่ผ่านมา หรือ กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น
3. การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนร่วมกัน (Focus Group) เช่น กิจกรรมการศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกร ของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดทำกิจกรรม เช่น การทำกิจกรรมค่ายรักษ์ภาษาและวัฒนธรรม ญ้อกร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการ “ศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาญ้อกรของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ” ได้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยในเชิงปริมาณได้จากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ตามหลักวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการ